

Labar Jigan gen Isa al-Masi gen Mark

Kupm mətn taar taadjeki doobm gen dooy Labar Jigan gen Isa al-Masi gen Mark

Labar Jiga gen Isa al-Masi kən Mark raanjiño se, jee kən naañ raanđen se, naade paac Yaudge eyo. Labar Jigan gen Isa kən jee kuuy raanjiño se, Labar Jigan kən Mark raanjiñ se, naañ duuk cirde paac. Taa naañ se 60 maakñ kitapiñ ki se, naañ taad te mətn taar Isan utu baat se eyo. Mətn taar Isan kən lee dooy jeege jerl jerl se kic 60 gətə maakñ kitapiñ ki. Num gañ j'əñ 60 mətn taargen kən naañ əd lapia ute naajñ kən naañ naajo ute jeege se gətə kaam dəna. Əo gətn mətiñ se, taar kən naañ taad se, maakñ labarge tun jiga gət kuuy se, gətə. Mətn taar kən Mark raanjiñ se, taad jeege tu əə: «Isa se tap 60 naaja?» Mark noog jeege cəkə cəkə bini 'jeel kəkñ Isa. Gañ Isa jaay taad ute ro naañ malin se, naañ taad əə naañ *Goon Deba*. Əo ro goon deba se je taadñ əə Raa ədinga təəgo do nakge tu paac əə gen kəjñ bəərə do jeege tu əə gen təəl kusin jeege kici. Ter Goon Deba se je deekñ əə Isa se, debkilim mala mala. Kese je taadñ ute nakgen k'jeel mətiñ eyo kən taad ro Isa ki əə do naabin ki. Mark taad jeege tu əə Isa se naañ Goon Raa (kon 1.1) əə do taar təəl taariñ ki se, naañ raanj əə Goon Raa ooy se, k'tup k'təəlin ro kaag ki (kon 15.39).

*Jan-Batist *batiz jeege
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18)*

¹ Kupm mētn Labar Jiga gen Isa *al-Masi, Goon *Raa. ² Aan gōo kēn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki taadno maakñ Kitapin̄ ki do dōkin̄ kēn ɔɔ: 'Booyo, maam m'ai kōl debm kaan̄ naabum naani ki taa ai daapm doobi.

³ Ter Ezayi deek ɔɔ:

K'booy mind deba taad makñ do kōd-baar ki ɔɔ:

*'Daapki doobm Meljege ɔɔ 'tediñsingki jiga 'toodn tal.**

⁴ Debm taad taar teeco taar Raa ki roñ Ezayi taadn se, naan̄ 60 Jan-Batist. Naan̄ naar teec naan jeege tu do kōd-baar ki se. Gōtn̄ se naan̄ taadđen ɔɔ: «'Terlki maakse ɔɔ ɔñ j'asen batizi ɔɔ Raa asen tōj *kusinsege.» ⁵ Jee taa naan̄ Jude ki paac ute jee paacn̄ iino maakñ geger kēn Jeruzalem ki se, naade 6aadō gōtn̄ Jan ki. Naade tōđ mētn kusiñdege naan jeege tu ɔɔ Jan-Batist batizde maakñ ool magal kēn k'danjiñ Jordan se.

⁶ Jan uuso kal k'daapin̄ ute bēekñ ginji ɔɔ dōok maakin̄ te kōl daara; nākn̄ kōsin̄ iimi ute teeje.

⁷ Naan̄ taad jeege tu ɔɔ: «Debm utu ade 6aa mētum ki se, naan̄ magal ciruma. Maam se kōl saan̄ kic 60 m'aas gen no tuutiñ eyo. ⁸ Maam se m'batizsenga ute maane, num gañ naan̄ se 60 utu asen *batizn ute Nirl Salal.»

*Isa k'batiziñ ɔɔ *Bubm sitange naamina
(Mt 3.13-17, 4.1-11; Lk 3.21-23, 4.1-13)*

⁹ Anum, maakñ 6iige tun se, Isa iino maakñ geger kēn Nazaret, kēn taa naan̄ Galile ki, 6aa ɔñ Jan-Batist ɔɔ Jan *batiziñ maakñ ool Jordan ki.

* **1:3** Aak Eza 40.3.

10 K n Isa jaay teeco naatn maak n maane ki sum  o, aak maak n raa   d wa j    *Nirl Raa b  yo don  i tec aan g   d  ere. **11** Na n booy mindi taad maak n raa ki, deek   : «Naai se 'Goon maak-jema, m'  er m'  dio taa naai 't  lumi.»

12 G tn se Nirl Raa naar t  d   lin do k  -baar ki. **13** Na n i  ng   ii si-s   do k  -baar ki. Maak n   ige tun se, Bubm sitange baado naami  . Na n i  ng ute daagen maak n kaag ki    *k  dn Raage baado   jina    naade aakin    don ki.

*Isa b  er t  od jee metin ki s  
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11; Jn 1.35-43)*

14 K n Jan-Batist k'j'  kinga dan  ay ki jaay  o Isa i  n b  a taa na n Galile ki    baag w  ek n Labar Jiga gen Raa se jeege tu **15**   : «Kaadi   aasga, Gaar Raa se baadoga g  or  . 'Terlki maakse    aalki maakse do Labar k n Jiga.»

16 Ka  d k n Isa deel deel taa baar k n Galile ki se, aak Simon ute g  na  n Andre tund tund g  nd  e maan. Naade se jee tooc   k  njge. **17** Isa deek  n   : «'B  akiro 'daanumki! B  orse maam m'  sen t  dn naase jee b  a 'je jikilimge ade b  a doobm Raa ki.» **18** Naade naar   n g  nd  ege    daani  . **19** Utu iik na  n ki c  k   se, na  n aak Jak te g  na  n Jan; naade se gaan Zebedege i  ng king maak n markabde ki, daap daap g  nd  ege. **20** G tn se Isa naar dan  e. Naade i  n   n bub   Zebede maak n markab ki ute jee t  dn naabing      naade b  a metn Isa ki.

*Gaaba kalan   k k  n sitan
(Mt 8.14-17; Lk 4.31-44; NJKN 10.38)*

21 Isa   nd maak n g  ger k n Kaparnayum ute jee metin ki.    k n *6ii sebit jaay aan se na  n   nd

maakn̄ *b̄ee k̄en Yaudge lee tusn̄ maak ki ɔɔ baag dooy jeege. ²² Jeegen booy taar k̄en naan̄ dooyde se, ɔkden taad eyo. Taa dooy naan̄ se ɔk t̄əgo ɔɔ tec aan ḡo gen̄ jee jeel taadn̄ t̄əkj̄ metn̄ Ko Taar Raage se eyo. ²³ Maakn̄ b̄ee k̄en Yaudge lee tusn̄ maak ki se, debm̄ ɔk k̄ən̄ sitan̄ naar endo ḡotn̄ se ɔɔ ɔod̄ ɔaȳ, ²⁴ ɔɔ: «Naai Isān Nazaret. Naai tap 6o naaje j'əŋ di ute naai? Naai se 'baado gen̄ kutje la? Maam se m'jeeli, naai se Debm̄ *Salal k̄en Raa 6o ɔlio.» ²⁵ Gaŋ̄ Isa aacin̄ kaama ɔɔ: «'Doa! 'Teec naatn̄ ro gaab k̄en se!» ²⁶ Ḡotn̄ se sitan̄ baag tiikn̄ gaaba se zak zak, ɔod̄ ɔaȳ makən̄ ɔɔ teec naatn̄ ron̄ ki. ²⁷ Jeege paac taar se ɔkdeň taad eyo ɔɔ naade t̄ond̄ metn̄ naapa ɔɔ: «Kese tap 6o taar ɔɔ d̄io? Kese dooy kiji ɔɔ naan̄ dooy jeege ute t̄əgin̄ mala. Naan̄ taad̄ sitange tu ɔɔ sitange kic 6o tookin̄ taariṇ̄a.» ²⁸ Ḡotn̄ se nookin̄ naar eem d̄əođtaa naan̄ Galile ute magaliṇ̄a.

Isa aaj jee k̄ən̄ge d̄ena

²⁹ K̄en naade iin̄ teec naatn̄ maakn̄ *b̄ee k̄en Yaudge lee tusn̄ maak ki se sum 6o, Isa 6aa b̄ee Simon te gen̄ Andre ki. Jak ɔɔ Jan daaniṇ̄a. ³⁰ Ḡotn̄ se moom Simon mēnda se k̄ən̄, tood̄ tood̄ danjal ki, naan̄ ron̄ əŋ̄ k̄ed̄ek. K̄en Isa jaay aan se, jeege naar taad̄ taa mēnd se. ³¹ Naan̄ iik c̄eŋ̄ ki, ɔk jiṇ̄a, uun̄ daarin̄a. Ḡotn̄ se ron̄ k̄en̄ əŋ̄ḡ k̄ed̄ek se t̄erec urlu, naan̄ iinī ɔɔ baagdēn̄ t̄ed̄n̄ k̄əs̄o.

³² K̄en kaada ooc jaay ḡot̄ t̄ed̄ ilim se, jeege baag 6aano te jee k̄ən̄ge ute jee ɔk k̄ən̄ sitange paac. ³³ Jeegen maakn̄ gegeř̄ ki se paac tus taa b̄ee k̄en ese. ³⁴ Ḡotn̄ se Isa ɔd̄ lapia jee k̄ən̄ge tu d̄ena ɔɔ k̄ən̄dege se naparin̄ d̄ena. ɔɔ naan̄ tuur sitange

dena ro jeege tu. Gañ sitange se Isa ḥñđen doobo gen taadn taar eyo, taa naade se jeeliña.

Isa lee taa naaŋ Galile ki

³⁵ Mętbeeñki tanəɔriñ-nəɔriñ göt utu ilim sum 60, Isa iin teec naatn maakn naaŋ kен se, baa do kød-baar ki götə kaam kalaŋ. Götñ se, naaŋ iŋg eem *Raa. ³⁶ Simon ute mëdinge teec baa lee jenä. ³⁷ Kен naade jaay ḥñjñ se, deekin ɔɔ: «Jege paac jei jea.»

³⁸ Isa deekden ɔɔ: «K'baaki maakn naanje tun kuuy kен cees ki cees ki, m'baa taadn Labar Jiga götñ naane kici. Anum, taa naaŋ se 60 maam m'teeecn m'baado se.» ³⁹ Naan lee dəəd taa naaŋ Galile ute magaliña, taadđen taar Raa maakn *beedege tun kен naade lee tusn maak ki ɔɔ naaŋ tuur sitange ro jeege tu.

Isa ɛd lapia debm bikid ki

(Mt 8.2-4; Lk 5.12-16, 17.12-19)

⁴⁰ Gaaba kalaŋ øk kəəñ bikidi baado cee Isa ki, erg naaniñ ki, eemin nəə ɔɔ deekin ɔɔ: «Ken naai 'je num, ɛdsum lapia taa rom se daapm 'toodn kələñ kələñ.» ⁴¹ Isa aakin se, εεjñ don ki, ɔl jin̄ utiña ɔɔ deekin ɔɔ: «Yee, maam m'jea, ḥñ roi daapm 'toodn kələñ kələñ!» ⁴² Götñ se sum 60, gaabm se bikidin ḥñjña ɔɔ ron̄ daap tood kələñ kələñ. ⁴³ Götñ se, Isa aaciñ kaama ɔɔ naar tuuriña, ⁴⁴ ɔɔ deekin ɔɔ: «Booy bee: ḥñte baa taadn nam ki. Num gañ 'baa 'taad roi *debm təđn sérke Raa ki ɔɔ ɛd *sérke Raa ki aan gəə kен *Musa taadiño maakn Kitap ki, taa naai roi daapga toodga kələñ kələñ se. Bin 60 jeege paac 'jeele, naai se ḥñja lapia.»

45 Num k'en gaabm se jaay iin̄ baa se oo ḡt̄o baa se paac naan̄ baag taadn̄ labar nak̄j aanin̄ doñ ki se jeege tu. Taa naan̄ se bo, naan̄ jeege tu se Isa ɔŋ̄ end te maakj̄ ḡger ki eyo, num baa tiŋ̄ do k̄od̄-baar ki oo jeege iin̄o ḡt̄o baa se paac, baado ɔŋ̄in̄a.

2

*Isa εδ lapi debm k'runguy ki
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

1 Ken t̄ed̄ bii kandum se, Isa ɔk̄ terl maakj̄ ḡger k'en Kaparnayum ki, k'booy j'eo naan̄ utu beene. **2** Jeege baado tus d̄ena end dooc maakj̄ bee se tak, bini aan kaam taar ki kic bo ḡt̄o ḡt̄o. Ḡtn̄ se Isa taadd̄en taar *Raa. **3** Kaad̄ k'en Isa utu taad taad b̄ort se, jeege baano ute debm k'runguyu. Daande ki se gaabge soa bo uuniŋ̄. **4** Taa jeegen d̄en d̄en se, naade ɔŋ̄ baansiŋ̄ te ḡtn̄ Isa ki eyo. Ḡtn̄ ese naade ook do bee ki, us̄ buut do bee k'en Isa in̄g maak ki oo uun b̄aayo debm k'runguyu do nak̄j toodin̄ ki. **5** Ken Isa jaay aak naade aal maakde doñ ki se, deek debm k'runguy ki oo: «Goonuma, *kusin̄ige se, maam m't̄oɔlisinga naatn.» **6** Ḡtn̄ se jee jeel taadn̄ t̄oñk̄j m̄etn̄ Ko Taar Raage kandum utu in̄g ḡtn̄ ese jaay booy taar Isa taad se, naade taad ute maakde oo: **7** «Gaabm se, je taadn̄ oo dio? Naan̄ naaj naaj Raa. Ken 'k̄oñ t̄oñ kusin̄ deba se Raa kalin̄ ki sum ey la?» **8** Num gan̄ taar naade taad ute maakde se, Isa naař jeelga oo deekden oo: «Taa d̄i jaay naase 'taadki ute maakse bin se? **9** Gen naase ki num, k'en gay bo ooñ ciri: k'en m'deekj̄ debm k'runguy ki m'oo: «Kusin̄ige se, maam m't̄oɔlisinga naatn» l̄ebu m'deekj̄ m'oo: «Iin̄i, uun nak̄j toodi se oo 'lea' se bo ooñ cir le? **10** Bin num, naase aki 'jeele maam

*m'Goon Deba se m'ok təøgə gen təøl kusin jeege do naan ki ara.» Gøtn se, Isa deek debm k'runguy ki oo:
11 «M'deeki m'oo: iini, uun nakn toodī oo 'baa bei ki.»
12 Gaaba se naar iin uun nakn toodina oo teec naan jeege tun te dende se. Jeegen ing aakin se, nakn se økden taad eyo. Naade tøøm Raa deek oo: «Nakn bin se bii kalan j'aak te eyo.»

*Isa dan Løbi
(Mt 9.1-17; Lk 5.27-39)*

13 Isa øk terl jen baar k'en Galile ki daala. Jeege døna baado ønjña oo naan dooyde ute taar Raa.
14 Ken naade deel deel gøtn ese se, Isa uun kaamin aak Løbi goon Alpe, *debm tøkn miiri, ing king gøtn tødn naabin ki. Naan deekin oo: «Iini 'daanuma.» Gøtn se sum bo Løbi iini oo daanina.

15 Bii kalan Isa ute jee metin ki ing os køs bee Løbi ki se; *jee tøkn miirge døna te jee *kusinge se baado ing os te naade, taa jeege døna øko metn Isa. **16** Jee jeel taadn tøkn metn Ko Taar Raagen maakn *Parizige tu se aakin naan ing os køs ute jee kusinge oo te jee tødn miirge se, deek jeege tun metin ki oo: «Aakki tu naan ing os køs te jee tøkn miirge ute jee kusinge!» **17** Ken Isa jaay booy taarde se, deekden oo: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num k'en jee je daptor se, jee køønge. Maam m'baado se gen dan jee k'en saap oo naade aak bøe naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusinge se.»

*Dooy Isa se tec aan gøø dooy *Parizige eyo*

18 Bii kalan se jee metn Jan-Batist ki ute Parizige uun kuun *siam. Naade baado tønd metn Isa oo: «Jee metn Jan ki ute gen Parizige se uun siam;

anum gən dī jaay jee mətn naai ki uun ey se?» ¹⁹ Isa tərlđen ɔɔ: «Jeegen 6aado kəkŋ mənda jaay gaabm mənda utu se, naade kuun siam ɔɔ dio? Mət ki eyo. Naade se kəŋ kuun siam eyo kən mel mənda jaay utu te naade se. ²⁰ Num gaŋ 6ii kalaŋ kaadın utu 'kaan se gaabm mənda j'utu j'an kəədn naata. Kaad kən se jaay 6o, mədinge se 'kuun siam.

²¹ «'Booyki, nam 'kəŋ kaal kal kiji ro kal kən koono eyo. Ey num kal kiji se an nəepm ute kal koono ɔɔ gətn nəepin̄ se 'tədn magal cir kən do dəkiŋa. ²² ɔɔ tətn koojŋ biŋ utu iin̄ kiin̄ se, j'əmbiŋ maakŋ k-leeterge tun koono eyo. Ey num tətn koojŋ biŋ se an dəəbm ute k-leeterge se naatn. Tətn se le 'kəøy naaj ki cere ɔɔ k-leeterge se le, 'dəəbm tuju. Num gaŋ bəeki num, tətn koojŋ biŋ utu iin̄ kiin̄ se, k'j'əmbiŋ maakŋ k-leeterge tun kiji.»

*Isa taad taa *6ii sebit
(Mt 12.1-4; Lk 6.1-11)*

²³ Bii kalaŋ 6ii sebit ki se, Isa ute jee mətiŋ ki deel maakŋ gətn gəm ki. Kən naade deel deel se jee mətiŋ ki baag tərəcn̄ do gəmge. ²⁴ Kən *Parizige aak nakŋ ese se, taad Isa ki ɔɔ: «Aaka, jee məti ki təd nakŋ kən j'und te kulu gen təd eyo 6ii sebit ki!»

²⁵ Isa tərlđen ɔɔ: «Bii kalaŋ naase 'dooyinki te ey la, nakŋ kən *Daud təd ute jeen̄ge kaad kən naade ək nakŋ kəs eyo ɔɔ 6o təəlde se? ²⁶ Kaad kən se, Abiatar 6o *magal debm tədn serke Raa ki. Gətn se Daud endo maakŋ *kərər magal gen Raa ki, təs mappan j'edingga ked *serke Raa ki se ɔɔ əsə. Ey num, kən ək doobm 'kəs se jee tədn serkge Raa ki sum. Gaŋ Daud təs ed jeege tun mətiŋ ki se kici.» ²⁷ Tər Isa deekden daala ɔɔ: «Bii sebit se, Raa təd̄in̄

taa debkilimi ey num debkilimi 6o Raa tedin taa bii sebit eyo. ²⁸Taa naan se 6o *Goon Deba se, naan 6o Mel gen bii sebit.»

3

Isa ed lapi gaab ken jin ooyga kooyo

¹Bii kalañ Isa 6aa end maakñ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se daala. Gøtn ese, øk gaaba kalañ jin ooyga kooyo. ²Jee ing gøtn se ond kaama Isa ki tak, taa naade je an kaaka ken n'keden lapia gaab ken se *bii sebit ki num, taa naade an køkn mindinä. ³Isa taad gaab ken jin ooyga kooy se oo: «Ini, 'daar naan jeege tu.» ⁴Isa tønd metn jeegen ing aakin se oo: «Bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen tedin bee løbu, gen tedin *kusin le? Jo øj deba num an kaaaj, løbu an tøl le?» Gan naade se do dek. ⁵Gøtn se Isa uun kaamin aak døødø paac. Naan maakin taarin dode ki oo bøøbde makønø. Ute do-møngdø se, naade tuj nanin maakin tak tak. Naan deek gaab ken jin ooyga kooy se oo: «'Sæj jii!» Jo gaabm se seej jina oo gøtn ese sum 6o jin øj lapia. ⁶Ken *Parizige jaay teeco maakñ bee ken Yaudge lee tusn maak ki sum se, naade naar baado tus døøk taarde ute jee *Erodge taa naade je doobm an 'kutn Isa.

Jeege døna øk metn Isa

(Mt 10.1-15; Lk 6.12-19; NJKN 1.13)

⁷⁻⁸Isa iik tøk 6aa te jee metin ki jen baar Galile ki. Gøtn se jeege døøl døna øko metina. Naade se iino taa naan ken Galile. Ken døøl jeege jaay booy nakgen naan lee ted se, jee metinge iino taa naan Jude ki kengen metinge iino maakñ gegær ken

Jeruzalem ki, kengen se iino taa naan Idume ki, oo kengen kuuy se iino jen ool Jordan ken kaam naane oo kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidon ki. Naade baado ojina. ⁹ Gotsn se naan taad jeege tun metin ki oo k'daapi markaba kaam jina taa jee denga se an kotsn kol kund eyo. ¹⁰ Isa se edga lapia jee koonge tu dena. Taa naan se bo, jeegen paacn ok koonge se baado tooc ron ki je an kutn te jide. ¹¹ Ken jee ok koan sitange jaay aakin se, naade taal tooc metn jen ki tood tooy oo: «Naai se Goon *Raa.» ¹² Gan Isa aacdien kaama makeno oo jontae taadn jeege tu an jeele.

Isabeer toodjee kaan naabinge sik-kaar-dio

¹³ Gotsn se, Isa baa ook do kots ki oo dan jee ken naan jede oo naade baado ojina. ¹⁴ Maakde ki se naan beer tood gaabge sik-kaar-dio, ken naan danje jee kaan naabinge, taa 'king te naanaa oo aden kol gen lee taadn taar Raa jeege tu, ¹⁵ oo naan edden toogo gen tuur sitange. ¹⁶ Kese bo ro jee sik-kaar-di ken naan beer toodde: Simon naan ondin ron Pier*, ¹⁷ Jak te genaan Jan, naade se gaan Zebedege ken Isa danje ute ro Bonerges ken je deekn oo: jeegen se tec aan goa raa taata. ¹⁸ Kengen kuuy se, Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Jak goon Alpe, Tade, Simon debm je kujn naanina, ¹⁹ oo Judas Iskariot, naan bo debm utu kutn Isa.

Isa taasinge baano jea (Mt 12.22-37; Lk 11.14-23)

²⁰ Isa terl baa beene. Gotsn se jeege baado tus den daala, bini naan ute jee metin ki se gotsn naade 'ken

* **3:16** Pier se je deekn oo: delbe.

jaay an kɔs kic 6o gɔtɔ. **21** Kɛn taasinge jaay booy bin se, naade je ansin̄ kɔkŋ baa ɓeene, taa naade taad ɔɔ: «Isa se don̄ biga.»

**Bubm sitange ute Isa taarde baa eyo*

22 Jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn Ko Taar Raagen iññ Jeruzalem ki se, naade taad ɔɔ: «Naan̄ se ɔk Belzebul†.» ɔɔ: «Ute Bubm sitange se 6o naan̄ tuur sitange ro jeege tu.» **23** Kɛn Isa jaay booy taarde se, naan̄ danđdeno cεεŋ ki ɔɔ taadden ute kaal naagn̄ taara ɔɔ: «Bubm sitange jaay tuur roŋ mala se, aŋ tuur ɔɔ dio? **24** Kɛn maakŋ taa naan̄ gaar kɛn jeen̄ge taarde ɔk mɛtn naap ey se, naade 'kɔŋ kiŋ kalan̄ eyo. **25** Jee maakŋ bee ki jaay taarde ɔk mɛtn naap ey se, jil jee se kiŋde kɔŋ baa eyo. **26** Kɛn Bubm sitange jaay baagga tɛdn̄ bɔɔrɔ ute ro naan̄ malin̄ se bin se naan̄ tɔ̄paga rɔŋa, naan̄ se tɔ̄gin̄ tɛdn̄ gɔtɔ ɔɔ gaarin̄ kic le 'tɛdn̄ gɔtɔ.

27 «Kɛn nam jaay je kɛnd kɔsn̄ bee debm tɔ̄og se, debm se naan̄ ɔk dɔɔkinga jaay 6o, 'kɔsn̄ beeñña. **28** 'Booyki bεε m'asen taada: *kusiŋ kɛn jikilimge tɛpaac ute naajn̄ kɛn naade naaj Raa se kic 6o, Raa adesin̄ tɔɔlɔ. **29** Num gan̄ debm jaay naaj *Nirl Salal se, kusiŋ naan̄ se mɔɔtn Raa aŋsin̄ tɔɔl eyo, anum kusiŋ naan̄ se, aŋ ting yemina.» **30** Isa taadden bin se taa naade taadga taada ɔɔ naan̄ n'ɔk sitan.

*Gənaa Isage ute konđe
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

31 Gɔtn se gənaa Isage ute konđe jaay aan se, naade daar naatn ɔl ɔɔ k'danđdeno Isa. **32** Gɔtn ese jeege dəna ing gurug Isa, k'deekin̄ j'ɔɔ: «'Booyo!

† **3:22** Belzebul ro kuuy gɛn Bubm sitange lɔ̄bu Iblis, naan̄ kɛn tɔ̄k mind jeege.

Koi ute genaaigen mendge ute kən gaabge utu naatn, je ai kaaka.» ³³ Isa tərlden əə: «Koyuma ute genaamge se tap 6o naŋge?» ³⁴ Əə naan uun kaamiňa aak jee ing guruginq se, deek əə: «Aakki, jee se 6o koyuma ute genaamge. ³⁵ Taa debm jaay təd nakn Raa maakin jen ro ki se, kəse 6o genaam gaaba, kən mənda əə koyuma.»

4

Kaal naagŋ taar gən debm kənd buru (Mt 13.1-23; Lk 8.1-15)

¹ Tər daala Isa baag dooy jeege taa baar kən Galile ki. Taa jeegen tus ron ki dən se 6o, əlin naan ook ing maakn markab kən do maane ki. Əə jee ute dənde se lə, daar do jəŋ baar ki. ² Gətn se naan dooyden te nakge dəna ute doobm kaal naagŋ taara. Maakn dooyinq ki se, naan deekden əə: ³ «'Booyki! Deba kalan təs kupiňa əə teec baa kənd buru. ⁴ Num kən naan jaay ənd kənd burin se, kupm metiň si jəŋ doob kī əə yeelge bəjy baađo naar tuun əsiň naatn. ⁵ Kupm metiň si do naan kən gətn maakin ək koa. Kupm se naar teeco yəkəđo taa gətn se, naanjıŋ ceepe. ⁶ Num ganj kən kaada jaay baag təŋgo se, naan lawaka əə tuutu, taa gətn se iiriň əŋ end baa te dək eyo. ⁷ Kupm metiň se si maakn ji kaag kən ək kərəndo. Ji kaag ute kərəndin se teepe əə aayinq taara əə bur se, əŋ ooj te eyo. ⁸ Num kupm metiň se si do naan kən jiga. Gətn se naan teece, teepe, am tək doa əə ək kaama. Do kalan ək kaama bęe bęe, kəngən kuuy ək kaama dəna əə kengen kuuy se ək kaama dən ciri.» ⁹ Gətn

se Isa deekdən ɔɔ: «Debm ək bi booyo num, booy ək taar se!»

¹⁰ Kən Isa iik tək naatn cee jee dənge tu se, jee ceeñ ki ute jee metin kən sik-kaar-di se tənd metin ɔɔ ɳ'aden taadn təəkj metn kaal naagŋ taargen se.

¹¹ Naan tərlən ɔɔ: «Nakŋ j'ɔyinga koy maakŋ *Gaar Raa ki se, *Raa taadsenga metin naase ki. Num gan jee kuuy se taargen se paac, naade booyin aan gəo kaal naagŋ taara, ¹² taa naan se 60:

*Naade aaka nabo əŋ aak ək eyo,
naade booyo nabo əŋ booy ək eyo.*

*Ken naade booy əkga num, daan naane,
naade tərlga maakde do Raa ki ɔɔ naan aden təəl
*kusiñde.**

Isa təək metn kaal naagŋ taar gen debm kənd buru

¹³ Gətn se, Isa deekdən ɔɔ: «Kaal naagŋ taar maam m'taadsesin ese se jaay naase 'booy əkin̄ki ey se, num kaal naagŋ taar kən kuuy paac se, anki 'booy kəkj ɔɔ dī? ¹⁴ Debm kənd buru se lə tec aan gəo debm taad taar Raa. ¹⁵ Jee metinge se tec aan gəo kupm kən si jəŋ doob ki se. Kən naade jaay booyga taar Raa se, *Bubm sitange naar 6aado ɔəd taar se maakde ki naatn. ¹⁶ Num jee metinge se, tec aan gəo naan maakin̄ ək koa. Jee se jaay booyga taar Raa se, naar əkin̄ maakde ki ute maak-raapo.

¹⁷ Nabo naade se əŋ əkin̄ təəg eyo, əŋ taar Raa əl iiri maakde ki eyo, taa naade əŋ əŋ te maakde kaam kalaŋ eyo. Kən dubar əŋdenga ey lə k'baagdenga dabar gen taar Raa sum 60, naade naar rəsn ute kaal maakdən do Raa ki se naatn. ¹⁸ Jee metinge se,

* **4:12** Aak Eza 6.9-10.

tec aan gao gøtn øk jii kaagø ute kørøndøna. Naade se booyga taar Raa, ¹⁹ naabo naade uun nirlde do nakge tun do *duni ki, je maala ute nakgen jeege lee døø se. Nakgen se 6o, baado maak-saapde ki øø gaasin taar Raa se øø ted naaba maakde ki eyo. ²⁰ 'Booyki, kupm si do naanø ken jiga se tec aan gao jeegen booy taar Raa øø took aal maakde do ki. Øø taar Raa se ølde naade tedn nakgen bee bee. Jee mætinge se tec aan gao gem ken øk kaama bee bee, kengen mætinge tec aan gao gem ken øk kaama dena øø kengen kuuy se tec aan gao gem ken øk kaama den cir se.»

Kaal naagn̄ taar gen loemp̄o (Lk 8.16-18)

21 Ter Isa deekden daala ၁၁: «Nam အာကာလာမပါ။
num, deebin dukulu don ki ne? Lo အင်းမြတ်
danjal ki la? Beeki num, an kuun kəl raan ey la, taa
wəor gətə? **22** Taa dī nakj ko k'kayin se utu toodn
tal, nakj kən jeege jeel mətin ey se, jeege utu 'jeel
mətin paac. **23** 'Booyki bəe. Débm ək bi booyo num,
booy ək taar se!» **24** Isa terl deekden daala ၁၂: «Ondki
kəndo ute taar naase 'lee 'booyki se. Taar kən Raa
ədsesin se, utu asesin dəojə, ute nakj kən naase 'lee
'dəojnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin
dəojn doocn cirr cirr daala. **25** Taa debm ək se j'an
kəmb do ki, num debm ək ey le, kən cəkən naan ək
se kic 60, j'an təsn naatn.»

*Kaal naagŋ taar gen nakŋ teec kalin ki
(Mt 13.31,32; Lk 13.18,19)*

²⁶ Isa terl taad daala ঁ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gø nakŋ ese: deba kalanŋ baa kond buru maakŋ gøtin ki. ²⁷ Ken maakŋ noor ken naan tood

toodo lo, katar kən lək ləke, gətn se kupu teec kalin ki əə teepe, gaŋ naaŋ jeel mətiŋ eyo. ²⁸ Naan se, təd kupu teec kalin ki, teepe, am təok doa əə do se ək kaama jiga. ²⁹ Kən debm maakŋ-gətə jaay aak nakin aacga se, naaŋ uun gərdo, baag kəjŋ nakinə, taa kaadn kəjə se aanga.»

Kaal naagŋ taar gen kaam nakŋ k'danjiŋ mutard

³⁰ Ter Isa taad əə: «*Maakŋ Gaar Raa se maam m'an kəmb bəye ute di? Əə ute kaal naagŋ taar gay jaay maam m'an taadiŋ jeege tu se? ³¹ Maakŋ Gaar Raa se tec aan gəo kaam nakŋ k'danjiŋ mutard. Ken j'utu j'əccin kəəc naaŋ ki se, naaŋ baat cir kaam nakgen do naaŋ ki se paac. ³² Num gaŋ k'j'əccin ga num, naaŋ magal cir nakgen teec maakŋ 6ar ki se paac. Naan teep təd magala, təp təd letə əə bini yeelge kic bo 6aadə uj kujdege do ki.»

³³ Isa dooy jeege ute kaal naagŋ taarge dəna tec aan gəo napar naangen ese se əə naaŋ taaddən Taar Raa kən naade aŋ kəŋ kaasn gen booy kəkə. ³⁴ Naan dooy jeege ute kaal naagŋ taara salal. Num kən naaŋ əəpga kalin ki ute jee mətiŋ ki num, naaŋ iŋg təokdən mətiňa.

Isa ək daar kuulu (Mt 8.18-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Bii kən se sum bo, aan təger se, Isa deek jee mətiŋ ki əə: «K'gaaŋ k'6aaki jəŋ baar kən kaam naane.» ³⁶ Jee mətiŋ ki se iiŋ əŋ jee dən se əə naade uun markabm kən Isa iŋg maak ki se əə 6aansiňa. Gətn se markabgen kuuy kic bo 6aa te naade. ³⁷ Gətn se kuulu dəəbə makənə, əl maane aal walak walak əə iiŋ dooc dooc maakŋ markaba. ³⁸ Gaŋ Isa aal don do wasad ki tood tood bia kaam

maətn maakŋ markab ki. Jee mətiŋ ki tənd duriŋa deekiŋ ɔɔ: «Debm dooyje, bəre, naajege j'aki kutu ɔɔ naai 'tənd met ey bin se gen dio?» ³⁹ Isa jaay dur se, iŋ aac kaama kuul ki ɔɔ deek maane ki ɔɔ: «'Doa, 'tood kaam kalaŋ!» Gətn se kuulu daara ɔɔ gətə do dil. ⁴⁰ Isa deekden ɔɔ: «Gen dī jaay naase 'beerki bin se? Bərse kic 60 ɔŋ aalki te maakse dom ki ey la?» ⁴¹ Naade aak nakŋ Isa təd se, nirlde teece ɔɔ gətn se naade baag taadn ute naapa ɔɔ: «Kese tap 60 naŋa bini, kən kuulu ute maane ki kic 60 tookinŋ taarinŋ se?»

5

Isa ed lapia debm kəŋ sitan ki (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Gətn se naade aan taa baar Galile kən kaam naane taa naaŋ jeege tun k'daŋden Gerazēnige. ² Kən Isa ute jee mətiŋ ki jaay bəyo naatn maakŋ markab ki sum se, gətn se gaaba kalaŋ naar teeco maakŋ iiŋge tun Yaudge tədiŋo gen təl taal yodege se ɔɔ naaŋ 6aa dəođ Isa. Gaabm se ək kəŋ sitan. ³ Naan̄ tiŋg maakŋ iiŋge tun se ɔɔ gaabm se k'dəoķiŋ ute ziŋziri kic 60, ɔŋ əkiŋ eyo. ⁴ Daayum j'aaliŋ dəkəđəm maala jəŋ ki ɔɔ jin̄ k'dəoķiŋ te ziŋziri, num gaŋ naaŋ gaan̄ ute dəkəđəm maala ɔɔ tənd terec̄n ute ziŋziri se naatn. Nam nam təođ jaay an̄ kəkŋ dāar se gətə. ⁵ Nəořə katara, daayum, naaŋ tiŋg maakŋ iiŋge tu ɔɔ do kəsge tu, naaŋ təođ təođ ɔɔ tənd gaan̄ ron̄ ute koge. ⁶ Kən naaŋ aak Isa met dək se, naaŋ an̄ 6aa erg naaniŋ ki, ⁷ ɔɔ naaŋ əođ əøy makən̄ ɔɔ: «Isa Goon *Raa Taaro, j'əŋ dī ute naai? Bəre, m'aali Raa mindi ki, ɔŋte 'dabaruma.» ⁸ Kən naaŋ taad bin se taa Isa taadiŋga taada ɔɔ:

«Sitan, 'teec naatn ro gaab k'en se!» ⁹ Ter Isa tənd mətn gaaba se ɔɔ: «Naai roi naaja?» ɔɔ naan̄ tərlin̄ ɔɔ: «Maam se rom Dəol asgarge, taa naaje k'rō naap ki.» ¹⁰ Naan̄ eemin̄ nəo metin̄ ki kəni kəni ɔɔ ɳ'əŋte tuurde naatn̄ maakn̄ taa naan̄ k'en ese se.

¹¹ Kaam metn̄ kəs ki se ɔk dəol kin̄zirge dəna gaam gaama. ¹² Gətn̄ se sitange eem nəo metn̄ Isa ki deekin̄ ɔɔ: «Olje naaje se k'baa kənd maakn̄ kin̄zirge tun ese se.» ¹³ ɔɔ naan̄ undden kulu. Gətn̄ se sitange se teeco ro gaab k'en se ɔɔ baa ənd maakn̄ kin̄zirge tu. Dəol kin̄zirgen te dənde se dəəbə rus ɔɔ naar aano girdi girdi bəoy baa si maakn̄ baar ki ɔɔ paac maane əsde. Kin̄zirge se baa baa nakn̄ dupu-dio. ¹⁴ Ken̄ jee gaam kin̄zirge jaay aak nakn̄ ted se, naade dəəb aŋ baa taad nakn̄ se jeege tun maakn̄ gegej ki ute jeegen ing bee naatge tu. ɔɔ jeege se 6aado aak nakn̄ k'en̄ ted se. ¹⁵ Ken̄ naade aan əŋ Isa se, naade aak gaabm k'en̄ dəol sitange ingo ron̄ ki se, naan̄ metekga ɔɔ ing kiŋ ute kalin̄ ron̄ ki. Ken̄ naade aakin̄ se, beere baa ɔkde. ¹⁶ Jee k'en̄ aako nakn̄ aan do gaab k'en̄ ɔk sitange ute gen̄ kin̄zirge se, naade ɔɔs maaniŋ jeege tu, ¹⁷ ɔɔ jee se baa eem nəo metn̄ Isa ki ɔɔ ɳ'iŋ ɳ'əŋden taa naanjde.

¹⁸ Ken̄ Isa ook maakn̄ markab ki baa baa se, gaabm tədō kəən̄ sitange se eemin̄ nəo metin̄ ki ɔɔ 'baa te naana. ¹⁹ Gətn̄ se Isa undin̄ te kul eyo, gaŋ naan̄ deekin̄ ɔɔ: «'Baa bei ki əŋ jeeige se, 'taadden nakgen paacn̄ Raa tədi naai ki se, ɔɔ kəεjŋ k'en̄ naan̄ εεji doi ki se.» ²⁰ Ken̄ naan̄ jaay baa baa se, baag taadn̄ jeege tun taa naan̄ k'en̄ k'danjiŋ Gegergen-Sik taa bεε paacn̄ k'en̄ Isa tədin̄ naan̄ ki se. ɔɔ jeegen

booy taar se, paac se, əkden taad eyo.

*Isa təəg cir kəənə ute yoa
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

21 Isa iin gətn se ook maakŋ markab ki ɔɔ ək tərl baado jəŋ baar kən kaam naane. Kən naan̄ jaay aan se, jee dənge se baado tus ceeŋ ki. **22** Gətn se gaaba kalan̄ k'dan̄ Jayrus, naan̄ se magal gen bee Yaudgen lee tusn maak ki, baado jaay aak Isa se, erg metn jəŋ ki. **23** Naan̄ eemin̄ nəɔ metn̄ ki kəni kəni ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Maam se, goonum mənd baat se baa baa kooyo. 'Baado ənd ji ron̄ ki, taa naan̄ 'kəŋ lapia ɔɔ 'kiini.» **24** Isa tooko ɔɔ baa te naaña. ɔɔ jee te dənde se ək metn̄a ɔɔ tuuriŋ kaam ara kaam ara.

25 Gətn se mənda kalan̄ bini, gətn moosin̄ aan sum se əŋ daar eyo. Moosin̄ se, əkga əaara sik-kaar-dio ron̄ ki. **26** Naan̄ lee dabarga ron̄ dəna gətn jee dawage tu ɔɔ utga jin̄ paac naðo əŋ te lapi eyo. Num gan̄ kəən̄in̄ se cirin̄ cir do ki daala. **27-28** Num naan̄ booyga kən̄ j'əɔs maan̄ Isa se, taa naan̄ se 60, naan̄ taad ute maakin̄ ɔɔ: «Kən̄ maam m'baa jaay m'utga kalin̄ sum 60, m'utu m'kəŋ lapia.» Naan̄ end daan̄ jeege tu, baado naagn̄ Isa ki ɔɔ ut kalin̄a. **29** Naan̄ kən̄ se sum 60, moosin̄ nəŋ daara ɔɔ naan̄ naam ək ron̄a. **30** Gətn se Isa naar naam təəgə teec ron̄ ki se, naan̄ tərl aak jee dənge ɔɔ tənd metde ɔɔ: «Naanja jaay ut kalum se?» **31** Gan̄ jee metn̄ ki tərlin̄ ɔɔ: «Aaka, jeege 60 tuuri kaam ara kaam ara, jaay tərl naai 'tənd metə ɔɔ: «Naanja 60 utum se?» Gen̄ di?» **32** Num gan̄ Isa tərl aak jeegen̄ gurugin̄ se, taa kaakŋ nam jaay utin̄ se. **33** Gətn se mənda se beer baa əkiña ɔɔ ron̄ ook marga, taa naan̄ jeel nakŋ aan ron̄ ki se. Naan̄ baado ooc metn̄

jeñ ki ॥ taadiñ nakñ kēn aan don ki se paac. ³⁴ Isa deekiñ ॥: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapia; kōñi se ai tēñ dim ey sum.»

³⁵ Kēn Isa utu daar taad taad bōrt se sum 60, jeegen iijo bee Jayrus ki, naan kēn magal *bee kēn Yaudge lee tusn maak ki se, baado taadiñ ॥: «Bere, gooni mēnda se le, ooyga; Debm dooy jeege se əñin kaam kalar.» ³⁶ Gan taar naade se Isa tōnd met eyo. Naan deek Jayrus ki ॥: «Onte 'beere; ənd maaki kaam kalar.» ³⁷ Isa əñ nam ək metin eyo əp Pier, Jak, ute genaan Jan sum. ³⁸ Kēn naade jaay aan maakñ bee kēn gen magal bee kēn Yaudge lee tusn maak ki se, Isa aak jeege se tēf gaaja gaaja, jee metinge eem keeme, kēngen metinge tooy tooy se. ³⁹ Isa ənd maakñ bee ki se deekden ॥: «Gen di jaay naase eemki ॥ 'tēdki gaaja gaaja se? Bere, goon se le ooy te eyo; naan tood tood bi sum.» ⁴⁰ Gōtn se naade baagin tooy koogo metin ki. Gan Isa tuur əod jee se paac naatn, əp bubm goono ute koña ॥ jeegen baado ute naan se. Gōtn se, Isa ənd maakñ bee kēn j'aal goono maak ki se. ⁴¹ Naan ək ji goono ॥ deekiñ ॥: «*Talita kuum!*» Taar se je deekiñ ॥: m'deeki m'əa goon mēnda, iini!

⁴² Gōtn se goon mēnda naar iini ॥ baag lea. Goon mēnda se goon baara sik-kaar-dio. Kēn jeege jaay aak nakñ se, baa deel dode ॥ əkden taad eyo. ⁴³ Gan Isa dejden ॥: «Nakñ se, j'onte taadñ nam ki.» Ter deekden ॥: «Goon mēnda se j'edin kōso.»

*Jee Nazaret aal Isa maak ki eyo
(Mt 13.54-58; Lk 4.16-30)*

¹ Isa iin ən gøtn se baa maakŋ naaŋiŋ ki ɔɔ jee mætiŋ ki baa te naaŋa. ²*Bii sebit jaay aan se, naaŋ end maakŋ *bee k'en Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ baag dooy jeege. Jee dën ing booy taar naaŋ ing taad se, taar se tap 6o əkden taad eyo. Naade taad ɔɔ: «Nakgen se tap 6o naaŋ əŋiŋo gay? ɔɔ jeel-taar se naaŋ 6o taadiŋo, jaay əlin tɛd nakŋ-kaabgen bin se? ³Naan se debm tirdn goon Mari, k'en lee cœoc daap nakge se ey la? Naan se genaa Jak, gen Joos, gen Jud, ute gen Simon ey la? ɔɔ genaangen mendge 6o utu ting te naajege ara ki ey la?» Kese 6o nakŋ k'en tɛdd̄en naade əŋ aal maakde doŋ ki ey se. ⁴Gøtn se Isa taadden ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, jeege paac aaliŋ maak ki, num k'en aaliŋ maak ki ey se, jee maakŋ naaŋiŋ ki, taasinge, ute jee k'en maakŋ beeŋ ki.» ⁵Gøtn se Isa əŋ tɛd te nakŋ-kaabm gam eyo, naabo tønd jiŋ 6o do jee kœnge tu kandum bin sum ɔɔ naade se əŋ lapia. ⁶K'en Isa jaay aakde naade baate tookŋ kaal maakde doŋ ki se, tap 6o, əkiŋ taad eyo.

*Isa əl jeengen sik-kaar-di se naaba
(Mt 10.5-14; Lk 9.1-6, 10.1-20)*

Gøtn se Isa iin baa lee dooy jeege maakŋ naanje tun cœe geger Nazaret ki. ⁷Naan danjo jee mætin k'en sik-kaar-di se baagde tøl naaba jeege di dio. Gøtn se naaŋ ɛdd̄en tøøgo gen cir sitange, ⁸ ɔɔ dejden ɔɔ: «Ənte 'kuunki dîm gen kækŋ doobo; ənte 'kuunki kœso, ənte 'kuunki bœøno, ənte 'kuunki gurs, num k'en 'baaki baa se, 'tøski sird̄ge 6o jisege tu sum.

9 'Təlki saasege jesege tu num ganj ḥonte 'təski kalge di dio.»

10 Ter naan̄ deekden daala ɔɔ: «Kən naase aankiga jaay, ɛndkiga bee nam ki num, iŋki gɔtn ese sum bini anki kiiŋ baa maak ki. ḥonte baaki bee nam kən kuuyu. **11** Gɔtn naase 'baaki jaay jeuge baate dɔɔdn̄ kɔkse se ɔɔ baate booy taarse num, naase 'teec ḥɔdeki naanje ɔɔ kən 'teecki teec se, 'kudn̄ jesege tu kic 6o 'tupdənki naatn. Taa kese aden tədn̄ saada.» **12** Kən naade jaay baa se taad taar *Raa jeuge tu deekden ɔɔ k'terl maakde. **13** Naade tuur sitange dəna ro jeuge tu ɔɔ jee kɔɔnge dəna naade ḥtən̄ uubu rode ki ɔɔ naade ɛddən̄ lapi.

**Erəd təɔl Jan-Batist*

(Mt 14.1-12; Lk 3.19-20, 9.7-9)

14 Gaar Erəd se booy jeuge ɔɔs maan Isa, taa nookin̄ eem dɔɔd gɔt̄ baa se paac. Jee mətinge ɔɔ: «Jan-Batist 6o duroga daan yoge tu. Taa naan̄ se 6o Raa ɛdīngā təɔgə gen tədn̄ nakŋ-kɔɔbge.» **15** Jee mətingen kuuy se deek ɔɔ: «Naan̄ 6o *Eli*.» ɔɔ jeegen kuuy daala deek ɔɔ: «Naan̄ se debm taad taar teeco taar Raa ki tec deb kalaŋ maakŋ jeejege tun taad taar teeco taar Raa kən do dəkiŋ se.» **16** Ganj kən Erəd booy j'ɔɔsin̄ maan Isa se, deek ɔɔ: «Kese Jan-Batist kən maam m'ol k'gaan̄ don̄ se 6o duroga daan yoge tu.»

17-18 Kən naan̄ taad bin se taa naan̄ əkga kək Erədiad, mənd gənaan̄ Pilip. Num ganj Jan 6aado deekin̄ ɔɔ: «Kəkŋ naai ək mənd gənaai se doobin̄ eyo.» Taa naan̄ se 6o, Erəd əl k'j'ək k'dəəko Jan ɔɔ

* **6:15** *Eli se debm taad taar teeco taar Raa ki do dəkiŋ ɔɔ naan̄ se Raa uun 6aansinga maakŋ raa ki, ooy te eyo. Aak 2Gar 2.11.

ol k'6aa k'l'olinq maakñ danqay ki. ¹⁹ Taa naan̄ se 6o, Erødiad kic 6o øk Jan ute taar-maaka. Naan̄ je doobm an̄ tøøl 6o, gan̄ øj eyo. ²⁰ Erød se aal Jan maak ki taa naan̄ jeele Jan se ted nakge te doobiña, naan̄ se debm̄ *salal. Taa naan̄ se 6o, Erød aakin̄ don̄ ki. Ken Jan jaay baaga taadn̄ taara num, doobm̄ ron̄ tap 6o, naan̄ jeel eyo. Ute naan̄ se kic 6o, ken Jan jaay baaga taadn̄ taara num, Erød booy se, maakin̄ raapo. ²¹ Gan̄ bii kalañ se, Erødiad øj doobm̄ gen̄ tedn̄ nakñ ken naan̄ maakin̄ jen ro ki, kaad ken Erød ted ted maak-raapm̄ bii koojin̄ se. Erød ted kosa te kaaye døna, dano jee magalgen cœen̄ ki, magal asgaringe øø magalgen taa naan̄ Galile ki kici. ²² Ken jeege jaay tus maakñ bee ki gen̄ tedn̄ maak-raapdø se, gøtn̄ se goon Erødiad mënda se, baado end øndø øø baag daama. Ken Erød te jeenge jaay aakin̄ naan̄ daam daama se, naade paac maakdø raapo. Taa naan̄ se, gaarge taadiñ øø: «Nakñ naai maaki je se, 'tønd metuma, m'aisin̄ keda.» ²³ Naan̄ deekin̄ øø: «Maam se m'naam roma, nakñ naai 'je di di bini cœesn̄ taa naan̄um kic 6o, m'aisin̄ keda.» ²⁴ Øø goono se teec baa tønd metn̄ kon̄a øø: «Kaaya, maam se m'tønd metn̄ nakñ gay?» Gan̄ kon̄ terlin̄ øø: «'Baa 'deek øø: maam se m'je do Jan-Batist.» ²⁵ Gøtn̄ se, goono naar end baa øj gaarge, deekin̄ øø: «'Gaan̄ edumo yøkøðø do Jan-Batist se maakñ supura ki.»

²⁶ Ken gaarge jaay booy taar se, maakin̄ tuju. Nabø aan gøø naan̄ naamga naam taarin̄ naan̄ jeege tu se, doobm̄ naan̄ an kœødn̄ don̄a se, gøtø. ²⁷ Gøtn̄ se sum 6o, gaarge naar ol asgar taa ano baa ute do Jan-Batist. Asgar se iin̄ baa gaango do

Jan-Batist maakj̄ dañgay ki. ²⁸ Naan̄ uuniño do Jan se maakj̄ supura ki, baado edin̄ goon mēnd ki ɔɔ goon mēnd se uun baa edin̄ kon̄ ki. ²⁹ Ken jee metn Jan jaay booyo ɔɔ mēlde ooyga se, naade uun baa duubiña†.

*Isa ed kəsə jeege tun dupu-mii
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)*

³⁰ *Jee kaan̄ naabm Isage baado tus ceeñ ki ɔɔ taadiñ nakgen paacñ naade tədo ɔɔ dooy ken naade dooyo jeege. ³¹ Gətn̄ se ɔk jeege dəna, jee baa baa, jee tərlo tərlə, gətn̄ naade an kəs kic bo gətə. Taa naan̄ se, Isa deekdən ɔɔ: «Naase se, iik 'təok 'baaki do kəd-baar ki taa aki baa təl kəor se cəko.» ³² Gətn̄ se naade ook maakj̄ markab ki ɔɔ gaañ baa do kəd-baar ki kalde ki. ³³ Gan̄ naade jaay baa baa se, jee dən se aak jeeldəga. Gətn̄ se naade naar teeco maakj̄ gegerge tu paac, naade aan̄ deel naan ki te jəde. Gətn̄ naade baa baa se, naade bo nəñ aan deete.

³⁴ Ken̄ Isa aan jaay bəøyø maakj̄ markab ki se, naan̄ aak jee dənge se, naan̄ εεj̄den doðe ki, taa jeege se tec aan gəo baatgen ɔk debm gaam eyo ɔɔ gətn̄ se naan̄ baagdə dooy ute taarge dəna. ³⁵ Gətn̄ se, jee metn̄ ki aak kaada baa se, baado ɔñjña deekiñ ɔɔ: «Bəre, gətn̄ ese daan̄ kəd-baara, dək ute baa ɔɔ kaada l̄ kic bo baaga. ³⁶ Jeege se ɔñđe wəoñkj̄ baa bee naatge tu ute maakj̄ naanje tun gəor gəor ute gətn̄ ese se, gen̄ baa je dugñ nakj̄ kəsə.» ³⁷ Gan̄ Isa tərldən ɔɔ: «Jeege se, naase mala eddəki kəsə!» Gətn̄ se naade deekiñ ɔɔ: «!Je j'adə baa dugñ mappa

† **6:29** Yaudge se naadē duub yodege naan̄ ki eyo, num naade təl taalin̄ maakj̄ iiñge tu.

gen tamma kaaru di‡ jaay j'aden kēdn naade kəs la?» ³⁸ Isa deekden ɔɔ: «Naase ɔkki mappa kando? 'Baa aakin̄ki tu!» Ken naade baa aakin̄ se, terl baado taadiñ ɔɔ: «Naaje se j'ok mappa mii ute kēnjge dio.»

³⁹ Gōtn se Isa taad jeege tun metin̄ ki ɔɔ jee se paac gaanjdeki dəəlo dəəlo ɔɔ k'l'ing do mu zeeerge tu. ⁴⁰ Naade ing r̄ees se: jee metingen kaaru kaaru, jee metingen si-mii si-mii. ⁴¹ Gōtn se Isa t̄os mappan mii ute kēnjgen di se jin̄ ki, uun kaamin̄ raan, toom Raa, mappa se naan̄ dupiñā ɔɔ edin̄ jeege tun metin̄ ki ɔɔ naade baa nigin̄ jeege tu. ɔɔ kēnjgen di se kic, Isa gaan̄ nigin̄ jeege tu paac. ⁴² ɔɔ gōtn se naade paac ɔs d̄erēj ute maraadde. ⁴³ Toḡ mappan naade ɔs ɔɔp se, k'tuuniñ se dooc gorn̄a sik-kaar-dio ɔɔ kēnjgen naade ɔs se kic 6o ɔɔpga. ⁴⁴ Jeegen ɔs paac se, naade gaabge dupu-mii.

*Isa lee do maane ki
(Mt 14.22-36; Jn 6.15-22)*

⁴⁵ Naañ kēn se sum 6o, Isa deek jeege tun metin̄ ki ɔɔ k'l'ook maakn̄ markab ki, k'gaan̄ k'deel k'6aa do jen̄ kēn naane kaam aak geger Betsaida kōr naan̄ utu wōok wōok jeege se. ⁴⁶ Ken Isa wōok jeege aas se, naan̄ iin̄ baa ook do kōs ki gen̄ keem Raa. ⁴⁷ Ken markaba jaay aan daan maane ki se, kaada baaga ɔɔ Isa ɔɔp do jen̄ ki kalin̄ ki. ⁴⁸ Kaad kēn Isa jaay aakde, naade dabar gen̄ deepm maane taa kuulu ɔl deeb dode ki se. Ken gōt̄ ɔɔpga baata aki kiip se, Isa baa kōj jeenge se, leedo do maane ki, sakde ɔmb b̄eȳe aan ḡoo adega deeple. ⁴⁹ Ken naade jaay aak Isa lee lee do maane ki se, naade aakin̄ se

‡ 6:37 Tamman kēn kaaru di se aas te gursn debm tēdn naabm j'øgiñ gen̄ 6ii kaaru dio.

saap ॥ nirl nam. Gøtn se naade baag tøødn tøøyø,
50 taa naade paac aakinga, këse 6o teecden nirlde.
 Gañ Isa naar taadden ॥: «Okki maakse tøøgø. Oñte
 'beerki, këse maama.» **51** Naan̄ ook maakñ markab
 ki ute naade. Gøtn se kuulu ðaara, num nakñ se
 deel dode ॥ økden taad eyo. **52** Taa nakñ-køøbm
 naan̄ tøø ro mappa ki se, naade ɔnd te te metin̄ eyo,
 taa bide ɔñ booy øk metn nakñ se eyo.

Isa ed lapia jee køønge tun taa naan̄ Genezaret ki

53 Kën naade gaañ baar jaay aan taa naan̄
 Genezaret ki se, naade baa ðaar jen̄ ki ॥ døøk
 markabde. **54** Kën naade jaay bøøyo maakñ
 markab ki naatn se, jee se naar baa aak jeel Isa.
55 Jeege se aan̄ wøøk taa naan̄ kën se paac ॥ tuuno
 jee køønge do nakñ tooddege tu ॥ baano gøtn naade
 booy j'øø Isa utu se. **56** Gøtn naan̄ aanga tak se, kën
 maakñ gegerge tu, maakñ naan̄ ðaat ki, kën maakñ
 naan̄ magal ki, lø kën bee naat ki, jeege baano ute
 jee køøndege bøør ki. Oø naade sel metn Isa ॥ n'øøde
 num naade kutn taa kalin̄ sum. Oø jeegen paacñ ut
 taa kalin̄ se, ɔñ lapia.

7

*Isa taad te nakñ bugñ Yaudge
 (Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)*

1*Parizige ute jee jeel taadn tøøkn̄ metn Ko Taar
 Raage kandum iïno Jeruzalem ki, baado tus gøtn
 Isa ki. **2** Gøtn se naade aak jee metin̄ kën metinge
 se, tug te jidege aan gøø gen̄ bugdege ey sum 6o,
 baag køso. **3** Taa Parizige ute Yaudge paac se uun
 nakñ bugdege. Kën naade jaay tug te jidege aan gøø
 gen̄ bugdege ey se, naade ɔs dim eyo. **4** Kën naade

6aaga suuk ki jaay 6aadoga num, naade tug rođe jaay baag kɔsə. Num naañ se sum eyo, tēd nakŋ bugdegen kuuy kic dēna aan gɔ̄ kēn ɔ̄p kɔ̄pdege, nakŋ takŋ maandege ɔ̄ gidirđege.

⁵ Parizige ute jee jeel taadn tɔ̄kŋ metn Ko Taar Raage se tɔ̄nd metn Isa ɔ̄: «Taa dī jaay jee meti ki baate kuun nakŋ bugjege se? Gen dī jaay naade tug te jidege aan gɔ̄ gen bugjege ey sum 6o, baag kɔsə se?» ⁶ Isa terlden ɔ̄: «Naase maa jee maakse dio! Do dɔ̄kiŋ kic se Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔ̄:
*Jeegen ese se tɔ̄mum ute taarde sum,
ey num maakde se dom ki eyo.*

⁷ *Ken naade 6aadoga kergŋ naanum ki gen keemum
kic 6o, cer sum,
taa nakŋ ken naade lee dooy jeege se le,
dooyđe ute nakŋ ken jikilimge lee tēd se sum.**

⁸ Nakŋ kēn *Raa taad ɔ̄ gen tēda tap 6o, naase ɔ̄ŋki ɔ̄ uunki nakŋ jikilimgen lee tēd se 6o ciri.»

⁹ Ter Isa taadden daala ɔ̄: «Nakŋ kēn Raa taad gen tēda tap 6o, naase 'resin̄ki naatn ɔ̄ 'tēdki 6o nakŋ bugsege. ¹⁰ Ey num *Musa taad ɔ̄ ne: 'Sook koi ki te bubi ki.† «Ter naañ taad daala ɔ̄: *Debm jaay naam kon te bubiŋ se k'tɔ̄lin̄a.‡*

¹¹⁻¹² «Num gañ naase se, 'taadki ɔ̄ki nakŋ kēn deba kēdn kon ki ey le bubiŋ ki se, jaay deekga ɔ̄: «Kese tēdga kōrban.» Kōrban ſe je deekŋ ɔ̄: nakŋ se ɔ̄paga gen Raa. ɔ̄ki, debm bin se kōŋ noogn̄ kon ute bubiŋ ey sum. Ken bin se naañ je tēdn bēe kon ki ute bubiŋ ki kic num, naase 'gaasiŋki. ¹³ 'Tēdki bin

* **7:7** Aak Eza 29.13. † **7:10** Aak Dt 5.16. ‡ **7:10** Aak Ekz 20.12, 21.17 ɔ̄ Dt 5.16.

se, naase 'tujki taar Raa, 'dooyki jeege 6o ute nakŋ
bugsege. ɔɔ naase utu 'tɛdki nakgen kuuy dəna tec
napar nakgen se.»

Nakŋ tuj debkilimi naan Raa ki

¹⁴ Gɔtn se Isa danɔ jee dənge daala ɔɔ deekdən ɔɔ:
«Udkki bia ɔɔ 'booy ɔkki taar kən maam m'asen taad
se! ¹⁵ Kən tuj debkilimi naan Raa ki se nakŋ naaŋ
uun ɔl taarin̄ ki jaay 6aa maakin̄ ki se eyo, num gaŋ
nakŋ iin̄ saapin̄ ki jaay teec taarin̄ ki se 6o, kən
tuijŋ naan Raa ki. ¹⁶ [Booyki bεε, debm ɔk bi booyo
num, 'booy ɔk taar se.]§

¹⁷ Kən Isa jaay iin̄ ɔŋ jee dənge ɔɔ 6aa been se,
gɔtn se jee metin̄ ki tənd metin̄a ɔɔ: «'Taadjen tu
metn̄ kaal naagn̄ taar se.» ¹⁸ ɔɔ naaŋ terldən̄ ɔɔ:
«Naase kic taar se 'booy ɔkki metin̄ ey ne? Naase
'jeelki ey la nakŋ kən debkilimi ɔs jaay bɔɔy 6aa
maakin̄ ki se aŋ kəŋ tuijŋ naan Raa ki eyo. ¹⁹ Taa
nakŋ debkilimi jaay ɔs se, bɔɔy 6aa maakin̄ ki ɔɔ
tedga num, 6aa naamiŋ ci naatn.» Kən Isa taad
bin se ɔɔ nakŋ kɔsɔ paac se ɔk taar eyo, debkilimi
'kəŋ kɔsɔ. ²⁰ Isa terl̄ taaddən daala ɔɔ: «Nakŋ iin̄
saapm debkilim ki jaay teec taarin̄ ki se 6o, kən
tuijŋ naan Raa ki. ²¹ Taa saapgen jig ey paac se
teeco maakŋ debkilim ki. Kəse 6o kən ɔl jeege lee
ɛes naapa rɛŋ rɛŋ, 6oogo, təɔl jeege, ²² ɛes mend
jeege ɔɔ gaabm jeege, tedjee tamage, ted*kusin̄ 6aa
ute naande, aŋ jeege dala, ted nakŋ maakdə jea,
ted maak-kilim̄ ro jeege tu, naaj jeege, nook roðe
ɔɔ ɔlde naade ted jee dərlge. ²³ Nakgen kusin̄ ese

§ **7:16** Bersen ara se maakŋ kitapgen metinge se gɔtɔ.

paac se teeco saapm debkilim ki, kese 6o kən tujin naan Raa ki.»

*Mend se mend Yaud eyo əə aal maakin do Isa ki
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Kən Isa taad naŋ taarin se, naaŋ iin əŋ gətn se əə baa taa naaŋ Tir ki. Naaŋ aan se, end maakŋ bee ki. Naaŋ je nam jeel gətiŋ eyo, naabo əŋ te gətn naaŋ an koom eyo. ²⁵⁻²⁶ Gətn se mənda kalaŋ bini, mend Yaud eyo. Naaŋ se mend Penisi ting taa naaŋ Siri ki əə naaŋ ək goon menda əə gooniŋ se ək kəən sitan. Mənd se booyga j'əəs kəəs maan Isa, gətn se naaŋ naar 6aado əŋjina, erg metn jen ki əə tənd metiŋ əə n'tuuriŋ sitan ro gooniŋ ki se naatn. ²⁷ Gaŋ Isa taadiŋ əə: «Əŋ gaange se əs aasde jaayo. Met ki eyo kən gaange əs dəreŋ te ey sum 6o k'təsn kədn kəsn se gaan besge tu.» ²⁸ Num gaŋ mənda se tərlin əə: «Deere Meluma, kəsn si ji gaange* tu metn tabil ki se 6o gaan besge tuun əso.» ²⁹ Isa tərlin əə: «'Baa, do taari ki se gooni sitan teec əñinga.» ³⁰ Kən mənda jaay tərl aan been ki se, əŋ gooniŋ sitan teec əñinga ron təolingga, tood tood daŋal ki.

*Isa əd lapia debm duguy ki
(Mt 15.29-31)*

³¹ Naaŋ kən se, Isa iin əŋ taa naaŋ Tir əə tərl baa taa naaŋ Sidəŋ ki əə naaŋ aal kaam taa naaŋ kən k'daŋiŋ Gegergen Sik jaay ək tərlo kaam aak taa baar Galile. ³² Gətn se j'ək k'baano ute debm duguyu əə debm duguy se kən taad kic 6o j'əŋ k'booy k'j'ək məc eyo, jeege eem noə metn Isa ki əə

* **7:28** Gaan Yaudge se naade ted rode aan gəə gaangen maakŋ bee ki əə jee metjil naade ey se naade aakde aan gəə besge.

n'ənd jin̄ don ki taa aŋ kədn̄ lapia. ³³ Isa ək gaabm se, baansiŋ d̄ok ute jee d̄enge, əl jiŋ̄ ki əo t̄erl tup booro jin̄ ki əo ut r̄əən̄iŋ̄a. ³⁴ Ḡtn̄ se naaŋ̄ uun kaamiŋ̄ raan əo əl kon̄ pirr əo naaŋ̄ deek gaab k̄en se əo: «Eppata!» Eppata se je deekŋ̄ əa: əəd̄! ³⁵ Ḡtn̄ se gaaba naar booyo, r̄əən̄iŋ̄ terle əo naaŋ̄ baag taadn̄ c̄ey. ³⁶ Isa taadden əo j'ən̄te taadn̄ nam ki. Gaŋ̄ jee se taad̄ jeege tu uun sird sird. ³⁷ Naade aak nakŋ̄ se deel dode əo əkden̄ taad̄ eyo, deek əa: «Naaŋ̄ se t̄edn̄ nakgen̄ paacŋ̄ jig aak eyo. T̄ed̄ jee duguyge booyo əo jee əŋ̄ taad̄taar ey kic 6o taada!»

8

*Isa əd̄ kəsə jeege tun dupu-səə
(Mt 15.32-39; Mk 6.35-44; 2Gar 4.42-44)*

¹ Maakŋ̄ 6iige tun se, jeege baado tus d̄en daala num dim naade k̄os kic 6o ḡt̄o. Ḡtn̄ se Isa dan̄o jee metiŋ̄ ki əo taadden əa: ² «Jee d̄en ese maam m'aakde se m'eej̄denga dode ki, taa naade t̄edga 6ii m̄ot̄ ute maama əo dim k̄osde ḡt̄oga. ³ Ken̄ m̄ən̄den naade baaga ute bode num, naade baa baatn̄ doob ki, taa jee metinge se iiŋ̄o ḡtn̄ d̄ək̄o.» ⁴ Gee metiŋ̄ ki t̄erlin̄ əa: «Ḡt̄o le d̄ok ute bea; ḡtn̄ ara se j'ade k̄oj̄ mappa gay jaay j'ade k̄edn̄ naade k̄osn̄ d̄ereŋ̄ se?» ⁵ Isa t̄ond metde əa: «Naase tap 6o əkki mappa kando?» Əo naade t̄erlin̄ əa: «Naaje k'j'ək cili.» ⁶ Ḡtn̄ se Isa deek jee d̄enge tu əo k'j'liŋ̄ naaŋ̄ ki. Naan̄ t̄os mappan cili se jin̄ ki, t̄əm *Raa aas se, naaŋ̄ dup ədin̄ jeege tun metiŋ̄ ki əo naade baa nigiŋ̄ jee d̄enge tu. ⁷ Naade ək k̄en̄j̄e seem seeem kandum bin kici. Taa naaŋ̄ se Isa t̄əm Raa kici əo deek jee metiŋ̄ ki əo baa nigdesiŋ̄ki kici. ⁸ Ḡtn̄ se jeege əs

dereñ ute maraadde. ၃၁ togn ၁၁ se, jee metin̄ ki tɔs ɔmbin̄ maak̄ gørnge tu cili. ^၉ Jeegen̄ ၁၁ se baa baa nak̄ dupu-səo. Jaay Isa ၁၀ den k'wɔɔk k'baa. ^{၁၀} Gøtn̄ se naañ naar ook maak̄ markab ki ute jee metin̄ ki ၁၁ gaan̄ baa taa naañ kēn k'danjiñ Dalmanuta*.

Isa ute magal Yaudge

(Mt 16.1-12, 12.38,39; Lk 11.16,29)

¹¹*Parizige baado baag naaj̄ ute Isa. Naade je aŋ goom kək̄ do taariñ ki, tønd̄ metin̄ ၁၁ n̄'tød̄den nak̄-køøm kēn iino gøtn̄ Raa ki. ¹² Isa ၁၂ kon̄ pirr, deek ၁၃: «Jee duni kēn børse jaay je nak̄-køøø se gen̄ di? 'Booyki bεε, m'asen taada, jee se j'aden tød̄nak̄-køøø gam eyo.» ¹³ Gøtn̄ se Isa ute jee metin̄ ki ၁၃ ɔñde, ook maak̄ markab ki ၁၃ gaan̄ deel baa jen̄ kēn kaam naane.

*Ondki køndo ute dooy gen *Parizige ute gen *Erød*

¹⁴ Kēn naade baa baa te markabde do maane ki se, jee metin̄ ki aak se ɔɔpdenga mappa kalan̄ sum, taa naade dirigdenoga tøso te mapp eyo. ¹⁵ Gøtn̄ se Isa baagde deje ၁၅: «Oødk̄i dose ၁၅ ɔondki køndo ute ørøm Parizige ၁၆ ute gen Erød se.» ¹⁶ Gøtn̄ se jee metin̄ ki baag naaj̄ ute naapa se, taa naade tøso te mapp eyo. ¹⁷ Gan̄ Isa jelga maak-saapde se deekden ၁၇: «Taa di jaay naase 'naajki ute naapa ၁၇ k'j'uunkiro te mapp ey se? Børse kic 60 naase aak ɔkki te eyo ၁၈ 'booy ɔkki te ey røk la? Løbu 'booy ɔkki te metn̄ taar se ey le? ¹⁸ Nak̄ maam m'tød̄ se, naase aakin̄kiga naøo aak ɔkin̄ te eyo ၁၉ nak̄ maam m'taadsen se 'booyki naøo 'booy ɔkin̄ te eyo. Naase 'saapki tu, ¹⁹ kēn m'dup mappan mii

* **8:10** Dalmanuta se naañ gegər ute baar Galile ki se, naañ sak kaam kaada toocłn̄i.

jaay m'ed gaabge tun dupu-mii ḥos se, k'en ṡop se naase 'tuun 'doockiro gørnø kando?» Naade terlin̄ ṡā: «Sik-kaar-dio.» ²⁰ «Dø k'en m'dupo mappagen cili jaay m'ed jeege tun dupu-søo ḥos se, met kœopiñ se naase 'tøskiro gørnø kando?» Naade terlin̄ ṡā: «Cili.» ²¹ Gøtn se Isa terl taadden daala ṡā: «Te naan̄ se kic bo, naase 'booy ᵠkki te ey børt la?»

*Isa ed lapia debm kaam-tøøk ki
(Mk 10.46-52; Jn 9.1-11)*

²² Isa ute jee metin̄ ki jaay aan naan̄ k'en Bøtsaida ki se. Gøtn se jeege øk baano ute debm kaam-tøøkø ṡā eeminiñ nøø ṡā n'el jin̄ n'utiña. ²³ Isa øk ji debm kaam-tøøkø ṡā tøød teecñsin naata maakñ naan̄ k'en se. Dø naan̄ baagin̄ tupm̄ bøoro kaamiñ ki ṡā ønd jin̄ don̄ ki ṡā tønd metin̄ ṡā: «Naai aak dim løbu goøta?» ²⁴ Debm kaam-tøøkø se øød kaamiñā ṡā deek ṡā: «Yee, maam m'aak jeege lee lea, naøo m'aakden tec aan goø kaagge.» ²⁵ Gøtn se, Isa terl ønd jin̄ kaam gaab k'en se daala ṡā gaabm se øñ lapia, kaamiñ øød aak kelen̄. ²⁶ Isa taadiniñ ṡā: «Dønte 'kaal ute maakñ bea ṡā uun doobi, 'baa bei ki.»

*Pier taadøø Isa se naan̄ bo *al-Masi
(Mt 16.13-28; Lk 9.18-27)*

²⁷ Isa iin̄ baa ute jee metin̄ ki, baa maakñ naanje tun cee gegeø Sezare k'en taa naan̄ Pilip ki. K'en naade baa baa doob ki se, Isa tønd metde ṡā: «Gen jeege tu num, maam se tap bo m'naaja?» ²⁸ Naade terlin̄ ṡā: «Jee metinge ṡā naai Jan-Batist, jee kuuy ṡā naai *Eli; kengen kuuy taadøø naai se deb kalan̄ maakñ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do døkiñ se.» ²⁹ Num Isa tønd metde daala ṡā: «Gen naasø ki num, øoki maam tap bo m'naaja?» Pier

terlin̄ ɔɔ: «Naai ɓo al-Masi.» ³⁰ Gøtn se Isa aacden kaama ɔɔ taar se j'ɔŋte ɓaa taadn̄ nam ki.

Isa taad taa yon̄a ute gen duriṇa

³¹ Gøtn se, Isa baag dooy jee metin̄ ki ɔɔ bœeki se, *Goon Deba se utu 'dabar kusin̄ aak eyo. Magal taa bee Yaudge, *magal jee tœdn̄ sœrkœ Raage tu, ute jee jeel taadn̄ tœkñ mœtn̄ Ko Taar Raage, naade se utu aŋ kœðn̄ kundu ɔɔ utu aŋ tœlœ. Naan̄ ooy, tœdga bii mœtœ jaay ɓo sœm, ade duru. ³² Taar se naan̄ taaddesin̄ tal tal. Gan̄ gøtn se Pier dan̄ baansiñ cœes ki ɔɔ baagiñ mooyo. ³³ Num gan̄ Isa terl aak jee metin̄ ki, aac kaama Pier ki, deekin̄ ɔɔ: «*Bubm sitange, iik naatn cœem ki gam naane! Taa saapm naai se gen Raa eyo, kese saapm jikilimge.»

Isa se j'an̄ daan j'ɔɔ dî

³⁴ Gøtn se Isa daño jee dœnge ute jee metin̄ ki, taadden̄ ɔɔ: «Debm jaay je am daan num, 'baatn ron̄ mala, 'kuun kaagiñ yon̄a† jaay ɓo am daana. ³⁵ Taa debm jaay je kaajñ kon̄ se utu aŋ kutu naan Raa ki, ɔɔ debm ut kon̄ taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se utu aŋ kaaja. ³⁶ Kœn debm jaay *duni ute magalin̄ ɓo kaam jin̄ kic num, kœn naan̄ kutn̄ kon̄ naan Raa ki se, naan̄ an̄ kœn dî ro ki? ³⁷ Ey num debkilimi se kon̄ se, naan̄ aŋ dugiñ ute dio? ³⁸ ɔɔ jee dunia kœn bœrse tœdga jee *kusinge ɔɔ tujga ɔrmœ naan Raa ki se, naan naade ki se jaay debm tœd sœkœn̄ taa maama ɔɔ taa taarum se, maam *Goon Deba kic ɓo sœkœn̄ utu am tœl taa naan̄ kici, biin m'ade ɓaa maakñ Gaar Bubum ki ɔɔ ute gen kœdñgen *salal se.»

† **8:34** Kese je deekñ ɔɔ naai 'tookñ dabar bini gen kooy taa Isa aan gœ kœn Isa dabar ooy ro kaag ki taa naai se.

9

¹ Götñ se Isa deekdén daala ɔɔ: «Deere, 'booyki bεε, m'asen taada: maakŋ jeege tun børse utu ara se, mëtinge se kooy ey sum 60 utu kaakŋ maakŋ *Gaar Raa kēn ade bøøy te tøøgina.»

**Raa ooj ro Isa*

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

² Kēn bii mëce jaay deel se, Isa danj Pier, Jak ute Jan øk baande do ko ki jerlø kaled ki. Kēn naade aan se, götñ se Raa ooj tørlø røña naande ki. ³ Kalinge baa tød raap lak lak ɔɔ ɔmb mët ki birinø birinø. Debm do naanø ki jaay kecŋ kooðn kalinø aan gøø naanø se, gøtø. ⁴ Götñ se, jee mëtinø kēn mëtø se naar aak *Eli ute *Musa teec naande ki, daar taad taad ute Isa. ⁵ Pier deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, bεεki num, j'aki king götñ ara ki 60 jiga; ɔŋ j'asen taal daabge mëtø, kalanø naai ki, kalanø Musa ki ɔɔ kalanø Eli ki.» ⁶ Kēn naade beere jaay baa økde se, taar kēn Pier taad se kic 60 taad røn sum, jeel mëtinø eyo. ⁷ Götñ se, gapara naar baado deebde bat. ɔɔ maakŋ gapar ki se, k'booy mind deba taad ɔɔ: «Naanø se Goonuma, kēn maam jeña. 'Booy uunki taariña!» ⁸ Götñ se, jee mëtinø ki naar terl aak ceesde ki se, nam gøtø ɔøp Isa kalinø ki 60 ute te naade sum. ⁹ Kaad kēn naade utu bøøyø bøøy kon se, Isa døjde ɔɔ: «Børe, nakŋ naase aakkiro se, ɔŋte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.» ¹⁰ Götñ se naade uun taariña, gaŋ naade naaj ute naapa do taar kēn naanø taad ɔɔ utu ade dur daan yoge tu se, taar se tap 60, je taadn ɔɔ dī?

¹¹ Götñ se naade tønd mëtinø ɔɔ: «Gen dī jaay jee jeel taadn tøøkŋ mëtn Ko Taar Raage taad ɔɔ Eli ade

6aa jaay *al-Masi ade 6aa se?» **12-13** Naan̄ t̄erlden ɔɔ: «Deere, Eli utu ade 6aaø ɔɔ naan̄ 6o utu t̄ond ðaapm nakge paac ute doobin̄ jaayo. Num 'booyki m'asen taada: Eli se le baadoga, nabo jeege t̄ed̄inga nakŋ naade maakde je doŋ ki, aan ḡo k̄en Kitap taado do d̄əkiŋa. Num ter maakŋ Kitap ki se, Raa taadga taad̄ kic ey la ɔɔ Goon Deba se, utu dabar kusiŋa ɔɔ jeege utu aŋ baate.»

Isa əd̄lapia goon k̄en ək k̄ɔŋ̄ sitan

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

14 K̄en Isa ute jee m̄etin̄ k̄en m̄et̄ jaay 6aado ɔŋ̄ jee m̄etingen kuuy se, naade aak jeege d̄ena iŋg gurugde. Ḡotn se jee jeel taad̄ t̄əokŋ̄ m̄etn Ko Taar Raage kic 6o utu daan jeege tun se. Naade iŋg naaj naaj ute jee m̄etin̄ k̄en se. **15** K̄en jeege jaay aak Isa utu 6aado se, naade paac d̄orl̄ ɔɔ aŋ̄ 6aado t̄ed̄in̄ t̄əose. **16** Isa t̄ond m̄etde ki ɔɔ: «Əŋki d̄i jaay naase iŋg 'naajki taara ute naade se?» **17** Deb kalan̄ maakŋ̄ jee d̄enge tu se deekin̄ ɔɔ: «Debm dooy jeege, maam se m'6aano ute goonum gaaba ɔɔ goonum se ək k̄ɔŋ̄ sitan gaasin̄ ɔŋ̄ taad̄ taar eyo. **18** Ḡotn m̄etin̄ se k̄en sitan əkinga tak 6o, uun undin̄ naan̄ ki, t̄ed̄in̄ taariŋ̄ tiŋ̄ gupiyu, əliŋ̄ taan̄ naanjiŋa, t̄ed̄ga num, roŋ̄ buj̄ bin̄. Maam m't̄ənd̄ m̄etn jee m̄eti ki m'ɔɔ am tuur sitan ro goonum ki, nabo naade ɔŋ̄ aasin̄ te eyo.» **19** Isa deekd̄en ɔɔ: «Naase jee do duni k̄en b̄orsen aalki maakse do Raa ki ey se, maam tap 6o m'king ute naase bini nuŋ̄ ki jaayo? Maam tap 6o m'asen s̄erkŋ̄ bini nuŋ̄ ki? Goono se ək '6aamsinkiro!» **20** Naade jaay ək 6aano 6aa ute goono se ɔɔ k̄en sitan jaay aak Isa se, baag tiikŋ̄ goono, uun undin̄ naan̄ ki ɔɔ dirciliŋ̄ ɔɔ taarin̄

tiin gupiyu. ²¹ Isa tənd mətn bubiña əə: «Kəoñiñ se teesiñ nun ki?» Bubm goono se terliñ əə: «Kəoñiñ se teesiñ baatiñ ki. ²² Gətn mətinge sitan se iinga num əlin naan̄ tooc maakñ pood ki ey le maakñ maane ki taa je an̄ təəlo. Eejjen doje ki, 'noogje kən naai jaay an̄ kaasiñ num.» ²³ Gan̄ Isa terliñ əə: «Gen̄ dī jaay naai taad əə: <Ken an̄ kaasiñ num> se? 'Booyo, ne dim əəñ cir deb kən aal maakiñ do Raa ki se gətə.» ²⁴ Gətn se, bubm goono naar əəd əayə əə: «Maam m'aal maakuma naño 'baado 'nooguma taa maam m'kaal maakum paac doñ ki.»

²⁵ Ken̄ Isa jaay aak jeege dəna aan̄ 6aado əñde kən̄ se, naan̄ aac kaama sitan ki əə: «Naai sitan debm tədn̄ jeege duguyu əə gaasde əñ taad taar ey se, m'deeki: 'teec naatn ro goon ki se əə moətn 'baado eyo!» ²⁶ Num sitan se təøy makəñə, tiikiñ zak zak, jaay teece. Gətn se jeege baag taadn̄ əə: «Goono se ooyga!» Taa naade aakin̄ naan̄ tood pəyed. ²⁷ Gan̄ Isa ək ji goono, uuniña əə goono se iin̄ daar te jəñə. ²⁸ Ken̄ Isa jaay ək terl̄ 6aa been se, əəpiñ kalin̄ ki ute jee mətin̄ ki sum se, naade tənd mətiñə əə: «Gen̄ dī jaay bo sitan se naaje j'əñ k'tuurin̄ te ey se?» ²⁹ Isa terlden əə: «Napar sitangen bin se, kən k'tənd te mətn Raa ey num, əñ teec eyo.»

*Isa taad taa yona əə taa duriñ daala
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45; Mk 8.31-33)*

³⁰ Naade iin̄ əñ gətn se əə gaan̄ 6aa taa naan̄ Galile ki. Naan̄ kən̄ se, Isa je jeege 'jeel gətiñ eyo, ³¹ taa naan̄ dooy dooy jee mətiñ ki əə taadden əə: «*Goon Debā se j'utu j'an̄ kəkñ kəl ji jeege tu. Naade utu an̄ təəlo əə bii k-mətəge tu se naan̄ ade dur daan̄ yoge tu.» ³² Num gan̄ jee mətiñ ki se, taar se, naade

əŋ booy ək te mətiŋ eyo, gaŋ naade ɓeere gən tənd mətiŋa.

*Maakjege tu se naŋa ɓo magal ciri
(Mt 18.1-9, 5.29-30; Lk 9.46-50; Mk 10.35-45)*

³³ Naade aan Kaparnayum ki. Kən naade jaay end been se, gətn se Isa tənd mətde əə: «Taa dī jaay naase 'naajkiro taara doob ki se?» ³⁴ Gaŋ naade do dək, taa doob ki se, naade naajo ute naapa əə maakde ki se, naŋa ɓo magal ciri. ³⁵ Gətn se, Isa iŋg naan̄ ki əə dano jee mətiŋ kən sik-kaar-dio deekden əə: «Debm jaay je tədn māgal se, ɳ'əɔp ron̄ baata əə n'təd debm tədn naabm jeege paac.» ³⁶ Isa uuno goon cəkə baano daarin̄ daande ki, uun əkiŋ kaadın̄ ki deekden əə: ³⁷ «Taa maam jaay, debm əkga goon cəkə jiga aan gəə goon ese se, kese aan gəə naan̄ əkum maam mala. Əə debm əkum maam se, əkum maam sum eyo, num ək debm kən əlumo.»

Jee tədn naaba ute ro Isa

³⁸ Gətn se Jan deek Isa ki əə: «Debm dooyje, naaje j'əŋo deb kalaŋ bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'əŋo gaasa, taa naan̄ le, lee ute naajege eyo.» ³⁹ Gaŋ Isa tərlden əə: «Dənte 'gaasiŋki, taa debm jaay təd nakŋ-kəəbə te rom se, kəŋ naar tərl taadn kusin̄ rom ki eyo. ⁴⁰ Debm jaay debm taamooyjege ey se, naan̄ se debm naajege. ⁴¹ 'Booyki bəε, m'asen taada: debm jaay tak ədsenga maan kaaye cəkə taa naan̄ jeelin̄ naase 'tədkiga təd jee *al-Masige se, debm bin se, bəε naan̄ təd se 'kutn cər eyo, num naan̄ utu 'kəŋ bədiŋa.»

*Dənte kəl gənaai maakŋ *kusin̄ ki*

42 «Gaŋ maakŋ gaange tun seem kən aalga kaal maakdə dom ki se jaay, nam əlga deb kalaŋ maakŋ kusiŋ ki se. Debm kən əlin se, ən bəeki num, j'uno ko tootn magala k'dəəkiŋ mindiŋ ki ɔɔ j'uun j'undiŋ maakŋ baar ki. **43** Kən nakŋ naai 'ted te jii sum 60 ai kəl maakŋ kusiŋ ki num, jii se 'gaan und naata. ɔəpi jii kalaŋ ɔɔ kəŋ kaaja gen daayum, bəe cir kən 'king te jii dio ɔɔ '6aa maakŋ pood kən gen daayum. **44** [*] **45** Kən nakŋ naai 'ted te jei jaay ai kəl maakŋ kusiŋ ki num, jei se 'gaan und naata. ɔəpi jei kalaŋ ɔɔ kəŋ kaaja gen daayum se, bəe cir kən 'lee te jei dio ɔɔ '6aa maakŋ pood kən gen daayum se. **46** [†] **47** Kən 'kaami jaay 60 ai kəli maakŋ kusiŋ ki num, kaami se ɔəd und naata. Ai kəəpm kaami kalaŋ ɔɔ '6aa *maakŋ Gaar Raa ki bəe cir kən 'lee te kaami dio ɔɔ j'ai '6aa kundi maakŋ pood kən gen daayum se. **48** ɔə gətn naane se: *kuurge lee təs daayum jee rode tiŋg aan gəə ruumga ruumu ɔɔ iŋg maakŋ pood kən gen daayum se.*‡ **49** Ey num aan gəə poodo daap nakge se, Raa kic 60 ən dubar, taa daapm debkilimi tedn bəe naaniŋ ki.

50 «Kaata se naan̄ nakŋ jiga, num kən nijim kaata se naŋga num, j'an̄ tedn j'ɔɔ dī jaay nijim gətiŋ ki se? Bin se, naase kic 60 'tedki jee jiga aan gəə kaatn iŋg bəe se ɔɔ iŋgki lapia te naapa.»

10

* **9:44** Bersen ese se maakŋ Kitapgen mətinge se, gətə. «Gətn naane se, kuurge lee təs daayum jee rode tiŋg aan gəə ruumga ruumu ɔɔ iŋg maakŋ pood kən gen daayum.» † **9:46** Aak berse 44. ‡ **9:48** Aak Eza 66.24.

*Isa taadmetn taar piiri
(Mt 19.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31,32)*

¹ Ter Isa iin gøt kën se ɔɔ baa taa naan Jude ki, kaam aak jen ool k'daŋin Jordan kën kaam naane. Jee dønge baado tus cœn ki daala ɔɔ naan baagde dooyo aan gøo kën naan lee dooy jeege. ² Gøtn se *Parizigen metin ɔɔ: «Deba se j'undinga kulu gen piir mendin la?» ³ Naan terlden ɔɔ: «Do taar kën se, *Musa tap bo taadseno ɔɔ di maakj Kitap ki?» ⁴ Naade terlin ɔɔ: «Musa se und kulu ɔɔ k'raan maktubm gen piiri, j'ed mend ki jaay bo j'an piiri.» ⁵ Ganj Isa taadden ɔɔ: «Taa do-mængse bo Musa raansen taar se. ⁶ Ey num do kupm met ki se, *Raa aalo gaaba ute menda.* ⁷ Taa naan se bo gaaba teecn kɔn kon te bubiña, baa tum te mendina, ⁸ ɔɔ naaden di se tum tedga daa ro kalaŋ.† Bin se naade se tedga aan gøo jee di eyo, num aan gøo deb kalaŋ sum. ⁹ Nakj jaay Raa døokinga døok se, debkilimi ɔñte tuutiña!» ¹⁰ Kën naade jaay aan been se, jee metin ki tønd metin do taar kën se daala. ¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Kën deba jaay piir te mendina ɔɔ øk mend kuuy se, aan gøo debm teec øn mendina ɔɔ baa ees mend nam. ¹² Ø menda kic bo, kën piir te gaabiña ɔɔ øk gaabm kuuy se, naan se aan gøo mend teec øn gaabiña ɔɔ baa ees gaabm nam.»

*Isa ɔɔd booro gaange tu
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)*

¹³ Gøtn se, jeege baa te gaangen seemø gøtn Isa ki, taa ade tønd jin dode ki, nabø jee metin ki uunde kaamde naatn. ¹⁴ Kën Isa jaay aak nakj naade ted

* **10:6** Aak Jen 1.27. † **10:8** Aak Jen 2.24.

se, maakin tuju, deekden ॥: «Oñki gaangen s̄eem se ade baa ḡotum ki, oñte 'gaasdeki. Taa jeegen tec aan ḡoo gaangen se bo utu 'k̄oñ ḡoto *maakñ Gaar Raa ki. ¹⁵ 'Booyki b̄ee, m'asen taada: debm jaay took te Raa k̄osn gaar don ki aan ḡoo goon c̄ok̄ ey se, naan se 'k̄oñ kend maakñ Gaar Raa ki eyo.» ¹⁶ Ḡotn se naan tuun t̄okde kaadiñ ki, t̄ond jin doðege tu ॥ ॥ oñd̄en 6oro.

*Debm maala baado oñ Isa
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)*

¹⁷ Ken Isa jaay baa baa doob ki se, gaaba kalan aan baado erg naaniñ ki ॥ t̄ond metiñā ॥: «Debm dooy jeege, naai debm b̄ee se, maam tap bo m'tedñ m'॥ d̄i jaay m'k̄oñ *kaajñ gen daayum se?» ¹⁸ Isa terlin ॥: «Gen d̄i jaay naai ॥ maam debm b̄ee se? Debkilim b̄ee se tap bo ḡoto; ken b̄ee se, Raa kalin ki sum. ¹⁹ Naai le 'jeele nakñ ken Raa taad gen ted se, ken ॥: Oñte 't̄oñl nam, oñte 'keesn mend nam, oñte 'keesn gaabm nam, oñte 'boogo, oñte 't̄okñ taar-k̄oñdo nam ki, oñte 'kujun nam, 'sook koi ki te bubi ki.» ²⁰ Gaabm se terl Isa ki ॥: «Debm dooy jeege, nakgen se paac, ḡotn m'iin baatum ki tap bo, maam m'lee m'tediñ ted tap.» ²¹ Isa jaay aak gaabm se, maakinjenä ॥ deekin ॥: «Oñpiga naka kalan sum. Nakñ naai ñk paac se, 'baa dugin naatn ॥ gursin se 'baa 'nigin jee daayge tu, bin se ai toodñ k̄erbæt̄ maakñ raa ki. Oñ naai le, 'baado 'daanuma.» ²² Num gañ ken gaaba jaay booy taar se, ron t̄ereciñ bardak, ñk terl baa se maakin tuj kasak kasak, taa naan debm nak d̄ena.

²³ Isa uun dona aak jee metiñ ken ing c̄eeñ ki se, deekden ॥: «Ken jee nak d̄enge jaay, kend *maakñ

Gaar Raa ki se əəñ aak eyo!» ²⁴ Jee metin̄ ki jaay booy taar se əkđen̄ taad̄ eyo, num Isa terl̄ deekđen̄ əə: «Genumge, kēnd maakŋ Gaar Raa ki se əəñ aak eyo! ²⁵ Deere, kēn ginji jaay deel ute bee lupparr̄ se əəñ; naðo debm nak dēna jaay 'kēnd maakŋ Gaar Raa ki se, əəñ cir naan̄ se daala!» ²⁶ Jee metin̄ ki jaay booy taar se, əkđen̄ taad̄ eyo cir daala. Naadē taad̄ te naapa əə: «Kēn bin num, naða bō 'kōj kaaja?» ²⁷ Isa uun kaamiñ aakđe əə deek əə: «Gen jikilimge tu sum num nakŋ se əəñ, num Raa ki se, ne dim əəñin̄ gōtə.» ²⁸ Gōtn̄ se Pier taad̄in̄ əə: «Anum 'booyo, naaje se k'j'əñoga nakge paac taa j'ai daan naai.» ²⁹ Isa terlin̄ əə: «'Booyki bēe, m'asen taada. Kēn nam jaay əñoo beege, gēnaagen gaabge ute kēngen mendge, koā, bubu, gaange ey lē maakŋ-gōtinge taa maama əə taa Labar Jiga se, ³⁰ nakgen se paac se, naan̄ utu aden̄ kōj met kaaru beege, gēnaagen gaabge ute kēngen mendge, koge, gaange, maakŋ gōtge, əə ute dubar kēn jeege utu añ dabar taa maam se. Əo kēn kaad̄in̄ jaay aanga num, naan̄ 'kōj kaajŋ gen daayum. ³¹ Maakŋ jeege tun bōrse naan̄ ki se, dēniñ utu kōpm̄ mōatn̄. Əo maakŋ jeege tun bōrse mōatn̄ se, dēniñ utu 'teđn̄ jee naan̄ ki.»

Isa taad̄ gen k-metage tu əə naan̄ utu kooyo əə ade dur daan yoge tu

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34; Mk 8.31-33)

³² Naañ kēn se, naade uun doobo gen kookŋ baa Jeruzalem̄ ki əə kēn naade jaay baa baa se, Isa deel naande ki. Jee metin̄ ki se nakŋ se deel dode əə jee dēn̄ ək metin̄ se lē, beeere əkđe. Gōtn̄ se naan̄ dan̄ jee metin̄ sik-kaar-di kalđe ki əə baagđen̄ taad̄n̄

nakŋ̤ utu kaan don̤ ki se daala. ³³ Naan̤ deekden oo: «'Booyki, børse naaje k'j'ook k'baaki baa Jeruzalem ki oo *Goon Deba se, j'utu j'an̤ kəkŋ̤ kəl ji *magal jee tədn̤ serke Raage tu ute ji jee jeel taadn̤ təəkŋ̤ mətn̤ Ko Taar Raage. Naade utu aŋ̤ kəjŋ̤ bəərə don̤ ki kən̤ j'an̤ baa təəlo oo utu aŋ̤ kəkŋ̤ kəlin̤ ji jeege tun Yaudge eyo. ³⁴ Naade se utu aŋ̤ tooy koogo mətiŋ̤ ki, aŋ̤ tupm boro roŋ̤ ki, aŋ̤ tənd te məeje oo utu aŋ̤ təəlo. Anum, kən̤ ooy tədga bii mətə se, naan̤ utu adə dur daan̤ yoge tu.»

*Jak ute gənaan̤ Jan tənd məta gətn̤ Isa ki
(Mt 20.20-28; Lk 22.24-27; Jn 13.3-17)*

³⁵ Jak te Jan gaan Zebedege baaado əŋ̤ Isa oo tənd mətiŋ̤ oo: «Debm dooyje, bəeki num, nakŋ̤ naaje k'je k'tənd məti ro ki se, naai ajen tooko.» ³⁶ Isa tərldeñ̤ oo: «Naase 'jeki m'asen tədn̤ di?» ³⁷ Naade tərlin̤ oo: «Kən̤ naai adə tərl maakŋ̤ gaari ki se, ənjen deb kalan̤ kiŋ̤ do ji daami ki oo kən̤ kalan̤ do ji jeeli ki.» ³⁸ Gan̤ Isa tərldeñ̤ oo: «Nakŋ̤ naase 'təndki meta ro ki se, naase 'jeel əkki te mətiŋ̤ eyo.» Gətn̤ se naan̤ deekden oo: «*Kəɔpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase aŋ̤ki kəŋ̤ kaasn̤ gen̤ kaayin̤ la? Lə *batəm maam m'utu m'təd se, naase aŋ̤ki 'kəŋ̤ kaasn̤ gen̤ təsiŋ̤ la?» ³⁹ Naade tərlin̤ oo: «Yee, naaje j'an̤ kəŋ̤ kaasa.» Nabo Isa deekden oo: «Deere, naase utu aki kaay kəɔpm kən̤ maam m'utu m'kaay se oo utu aki tədn̤ batəm aan̤ gəo kən̤ maam m'utu m'təd se. ⁴⁰ Nabo gen̤ gətn̤ kiŋ̤ jaay do ji daamum ki, ey lə do ji jeelum ki se, əlum maam eyo. Gətn̤ se Raa daapinga daap malinge tu.»

⁴¹ Kən̤ jee mətn̤ Isa kən̤ sik jaay baa booy taar ese se, maakdə tuju do Jak te Jan ki. ⁴² Isa daŋ̤deno

paac ॥ deekdēn ॥: «'Jeelki, jeegen k'təldē gaarge do mētjil jeege tun baa se paac se, naadē iŋg dode ki ॥ magalgen k'təndde se tēd jeege te taa təəgo. **43** Num daan naase ki se əŋte 'tədn bini. Ken maakse ki jaay nam je tədn magalse se, ən ron tədn debm kaan naabse. **44** Ə maakse ki se jaay nam je tədn naanse se ən ron asen tədn bulse paac. **45** Taa *Goon Deba baado se, taa jeege bo aŋ tədn naab eyo; num naan baado se taa naan bo tədn naaba jeege tu ॥ kədn kon gen dugn do jee dēna.»

*Isa əd lapia debm kaam-təək kən ron Bartime
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

46 Isa te jee mētiŋ ki aan maakŋ geger ken k'danjŋ Jeriko ki. Ken naadē deel deel jaay aan taar ki se, jeege dēna ək metde. Gətn se naadē əŋ debm kaam-təəkə jəŋ doob ki iŋg baay baaya ron Bartime, goon Time. **47** Ken naan booy jaay j'ča Isan Nazaret bo deel deel se, naan baag təəy ॥: «Isa, naai *Goon Daud‡, eejum dom ki!» **48** Jeege dēna uunin kaamiňa ॥ n'doa, gaŋ naan təəd təəy makəŋə cir daala ॥: «Goon Daud, eejum dom ki!» **49** Isa ək daara ॥ deek ॥: «'Danjumsiŋkiro.» Naadē baa əŋiňa, deekin ॥: «Isa danji. Ək 'maaki təəgo, iini.» **50** Gətn ese debm kaam-təəkə əəd und te kal magaliňa, naar iin kirit ॥ baa gətn Isa ki. **51** Isa tənd mētiŋ ॥: «'Je m'ai tədn dī?» Debm kaam-təəkə terlin ॥: «Debm dooyje, əədum kaamuma.» **52** Isa taadiň ॥: «'Baa. Taa naai aalga maaki dom ki se, əŋga lapia.» Gətn se kaamiň naar əəd aaka ॥ naan ək doobo ute Isa təle.

‡ **10:47** Goon Daud se gooniŋ mal eyo, num taad taa *al-Masi ken adə teecŋ maakŋ mētjiliŋ ki.

11

*Isa end Jeruzalem ki aan gao gaarge
(Mt 21.1-11,14-17; Lk 19.20-44; Jn 12.12-19)*

¹ Kēn Isa te jee mētin ki jaay aan gao te Jeruzalem se, naade aan ðo *kōsn ɔlib ki kēn cēe naanje tun k'danđe Bētpajē te Betani. Gōtn se maakŋ jeenđe tun mētin̄ ki se, Isa ɔl jeege di naaba.

² Naan̄ deekđen ɔɔ: «'Baaki maakŋ naan̄ kēn naanse ki se. Kēn naase endki kēnd se, aki kōŋ goon buuru k'daakkinga dāak̄o ɔɔ nam bii kalaŋ ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansin̄kiro. ³ Kēn nam jaay deeksenga ɔɔ: gen̄ di jaay naase 'tedki nakŋ se? 'Terlin̄ki ɔɔki: Melje bojen̄a ɔɔ tedga sum bo, asesiño naar terl̄ gōtiŋ ki.» ⁴ Kēn naade jaay baa aan se, ɔŋ̄ goon buuru doob ki k'daakkinga dāak̄ taa bee ki ɔɔ naade tuutin̄o. ⁵ Jee kēn naade ɔŋ̄de gōtn ese se, jee mētinge aakđe se deekđen ɔɔ: «Goon buuru se, 'tuutin̄ki gen̄ di?» ⁶ Naade terlden aan gao kēn Isa taaddeno ɔɔ jee se ɔŋ̄de naade tuuto goon buuru se.

⁷ Naade ɔk baansiŋ Isa ki, tāod taal kal magaldege do buur ki se jaay Isa inđ do ki. ⁸ Jeege dēna tāod taal kal magaldege doob ki. ɔɔ jee mētinge gaarjo doomo maakŋ kaag ki, baado tāmbin̄ doob ki se kici. ⁹ Jee deel naanin̄ ki ɔɔ jee ɔk mētiňa dāab ɔøy ɔɔ:

«Ozaana! Ozaana!»*

«*Raa tedn̄ bēen̄ do deb kēn baado te ro Meljege Raa!»

¹⁰ «Raa tedn̄ bēen̄ do deb kēn ɔs gaar gen̄ bubjege
*Daud!»

«Ozaana Raa kēn raan maakŋ raa ki!»

* **11:9** Ozaana se je deekŋ ɔɔ: Raa aaja.

11 Isa end maakŋ geger ken Jeruzalem ki ॥ naan
6aa end maakŋ *Bee Raa ki. Ken naan bær aak dəoð
nakge paac aas se, kaad ken se kaadā baaga. Gøtn
se naan teec baa ute jee metiŋ ken sik-kaar-di se
Betani ki.

Isa naam ko ba
(Mt 21.12-13,18-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-17; Lk
13.6-9)

12 Metbeenki, ken naade iino Betani ki se, Isa
naam 6o təəlin̄a. **13** Ken naan jaay uun kaamiŋ aak
ko ba daar daar te kambin̄ dək naane se ॥ kaadn̄
naane kəŋ koojin̄ kəsø. Nabo ken naan jaay baa
metiŋ ki se naan əŋ kamba sum taa kaadn̄ koojin̄
ko ba se ute bərto. **14** Gøtn se Isa taad̄ ko ba ki se ॥:
«Naan ki se məətn̄ nam kəsn̄ naam kooji ey sum.»
Gan̄ taar naan taad̄ se jee metiŋ ki se booyga.

*Isa tuur jee tədn̄ zogen maakŋ *Bee Raa ki*

15 Naade aan Jeruzalem ki ॥ gøtn se, Isa 6aa end
daan bəør Bee Raa ki ॥ naan baag tuur jeegen
baano te nakdege gen zoa ॥ jeegen baado dugu
gøtn ese se. Naan tot tol tuun te tabil jee pelekŋ
gursge naatn ॥ tot tol te nakgen jee tədn̄ zo deerge
lee ting do ki se kici. **16** Naan gaasde ॥ nam əŋte
deel baano ute ne dim daan bəør Bee Raa ki. **17** Gøtn
se naan dooyde, taadd̄en ॥: «Raa taad̄ maakŋ Kitap
ki ॥:

*Bee maam se tədn̄ bee ken metjil jeegen baa se paac
ansum keeme.†*

Num gan̄ naase 'tedin̄ki tedga gøtn jee boogge!‡»

18 *Magal jee tədn̄ serke Raage tu ॥ ute jee jeel
taadn̄ təəkŋ metn Ko Taar Raage jaay booy nakŋ

† 11:17 Aak Eza 56.7. ‡ 11:17 Aak Jer 7.11.

k n Isa t d se, naade je doobm a n t o l . Na o naade
beeri n beere, taa jee d engen tu  se jaay booy taar
Isa dooyden se,  k nden taad eyo. ¹⁹ K n aan teg r
g t  o k j n se, Isa te jee metin  ki teec naatn maak 
g ger k n Jeruzalem ki se.

M tn taar ko ba k n tuutu

²⁰ M tbee ki tan  rin -no  ri , k n naade terlo
terl Jeruzalem ki se, naade  ak ko ba k n Isa
naami  se, tuutga   s. ²¹ G tn se Pier saap do taar
k n Isa taado se, deekin    : «Debm dooyje, aaka!
Ko ba naai 'naami  se, tuutga   s.» ²² Isa terl taad
jeege tun metin  ki   : «Naase se aalki maakse do
Raa ki! ²³ 'Booyki b  , m'asen taada. K n deba
jaay deek ko ki   : «In  ooc maak  baar ki»   
debm se jaay  k naaja maakin  ki eyo    aal maakin 
do taar k n naan  taad se, n k n se Raa ansi  k n
ted . ²⁴ Taa naan  se   , maam deeksen m'  : nak 
paac  naase 'je aki t nd met  g tn Raa ki se, aalki
maakse aan g     n kiga    Raa asesi  k da. ²⁵ K n
naase in  daarkiga raan 'baaki 'baa t nd metn Raa
jaay,  kki taar te nam num, 'baa  kin  naagin
jaayo. Bin jaay Bubsen maak  raa kic    asen t o l
*kusi sege.» ²⁶ [§]

Magal Yaudge d  m t  g n Isa

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Isa ute jee metin  ki terl   ado Jeruzalem ki
daala. Ka d k n naan  lee    kaam ara kaam ara
daan b  r *Bee Raa ki se   , *magal jee t dn serke
Raa ki, jee jeel taadn t ok  metn Ko Taar Raage

§ **11:26** Bersen ese se maak  kitapgen meting  se naan  g t . «K n
naase jaay 'baateki k k n naag  naapge le, Bubsen maak  raa ki kic
   asen k n t o l kusi sege eyo.»

ute magal taa bee Yaudge se ɓaadó əñiña. ²⁸ Naade tənd mətiñ ɔɔ: «Naai tap ɓo kən undi kulu gen tədn nakgen se tap ɓo naŋa? Ey le kən edí təəgə gen tədn nakgen se, tap ɓo naŋa?» ²⁹ Isa tərlden ɔɔ: «Maam m'je tənd mətse naka kalaŋ sum. Kən naase jaay 'terlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm kən undum kulu gen tədn nakgen se. ³⁰ 'Taadumki tu, naŋa jaay əlo Jan-Batist *batiz jeege se: Raa ləbu jikilimge le?» ³¹ ɔɔ gətn se naade baag saapa ɔɔ taad te naapa ɔɔ: «Naan̄ se j'an̄ki tərl ɔɔ dio? Kən k'taadkiga j'ɔɔki: <Raa ɓo əlin̄o> le, naan̄ ajeki deekñ ɔɔ: <Gen di jaay baate tookñ kuunki taar Jan se?> ³² Anum kən k'taadkiga j'ɔɔki: <Jikilimge ɓo əlin̄o> le? A-a.» Taa naade se beer beer jeege tu, taa jeege paac se jeel maakde ki Jan se debm taad taar teeco taar Raa kən mala mala. ³³ Gətn se naade tərl Isa ki ɔɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Ter Isa tərlden ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kəŋ taadn debm kən undum kulu gen tədn nakgen se eyo.»

12

Isa aan kaa taara ro magal Yaudge tu (Mt 21.33-46; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

¹ Gətn se Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagn̄ taara ɔɔ: «Gaaba kalaŋ təd jin̄en biŋ, iin̄ guruginq te durdur, ud gəo do ko ki gen rii koojñ biŋniña ɔɔ iin̄ gətə jerle gen kiŋg bəəbm jin̄eniña. Gətn se maakñ jin̄eniña se naan̄ əñiŋ kaam ji jee tədn naabge tu ɔɔ jee tədn naabge se tədga num utu kəŋ bədđe ɔɔ gətn se naan̄ iin̄ ɓaa merte. ² Ken kaadn kugñ koojñ biŋ jaay aan se, naan̄ əl debm tədn naabin̄ se gətn jeege tun naan̄ əñđe jin̄eniña kaam jiđe se, taa aŋo kəkñ bəđiňa. ³ Num kən debm tədn naabin̄ jaay aan

jinene ki se, jee se øk tønd dørenjina ø tuurin ønjin
baa jin sik. ⁴ Køn mel jinene jaay aakin naan baado
jin sik se, naan øl debm tødn naabm kuuy daala.
Naan kic køn baa aan se, naade øk tøndin don ki
ø naajina. ⁵ Naan køn se, ter debm jinene øl debm
tødn naabm kuuy daala. Naan se naade øk tølinja.
Ter debm jinene se ølo jee tødn naabgen kuuy den
daala. Naade se kic bo jee metinge naade tønd
dørenje ø kengen metinge naade tølde. ⁶ Debm
køn øopiñ se, kese goon maak-jena. Naan saap ø:
<Goonum mala se naade utu tookñ kuun taarinä.»
Taa naan se bo, naan ølinja kaam moatn. ⁷ Gan
jee tødn naabgen ese jaay aakin se, baag taadn te
naapa ø: <Naan se bo køn bubin ooyga num utu
'tødn mel jinene se; køn bin num 'baakiro, k'tølinki
ø jinene se ajeki koopm naajege tu.» ⁸ Gotn se
naade økinä, tølinja ø maakñ jinen ki se, naade
uun undin naatn.»

⁹ Num Isa tønd metde ø: «Køn mel jinene jaay
baadoga num, jee se naan aden tødn ø di? Køn
naan baadoga num, jee se naan aden tøl naatn ø
jineneñ se le, naan an kødn kaam ji jeege tun kuuy.
¹⁰ Naase 'dooyinkiga te ey la taar køn *Raa taadn
maakñ Kitap ki se ø:

*Ko køn jee kiñ beege baatin se,
naan se bo tødga ko køn 'gakñ bea;*

¹¹ kese bo naabm Meljege Raa

*ø naajege tu se j'aakinki se økjeki taad eyo!**»

¹² Num magal Yaudge se jeelga kaal naagn taar
ken Isa taad se, taad te naade. Gotn se naade je

* **12:11** Aak KKR 118.22-23.

doobm k'en an k'ok'a, naó naade beer jee dénge tu. G&otn se naade iij &onjna.

*M&etn taar k'ogn miiri gen Gaar magal ron Sezar
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

¹³ Magal Yaudge ɔl *Parizigen m&etinge te jee *Er&odgen m&etinge, taa baa goom k'ok'n Isa do taarin ki. ¹⁴ Naade baado taadiñ ɔɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se 'taad taar met ki ɔɔ taar jeegen kuuy se naai 't&edn naaba ro ki eyo ɔɔ jeegen jeege jeeldé jee magalge se, taar naadege se naai ɔli d&im maak ki eyo. Num naai dooy jeege te doobm taar Raa met ki. B&orse 'taadjen tu: j'ok doobo gen k'ogn miir Sezar ki l&obu g&ot? J'an k'og l&obu j'an k'og ey le?» ¹⁵ Num gañ Isa jeele taar naade taad se, taar maakde eyo. Naan deekden ɔɔ: «Gen di jaay naase oomumki bin se? Uun 'baankiro te tamma kalañ, m'an kaak tu.» ¹⁶ Naade uun baano te tamma kalañ ɔɔ Isa t&ond metde ɔɔ: «Kaam-nirl doa te ro k'en k'raanjñ ro ki se tap bo gen naaja?» Naade terlin ɔɔ: «Gen Gaar Sezar.» ¹⁷ G&otn se Isa terlden ɔɔ: «Ken bin num, nakn gen Gaar Sezar se edin&ki nakin&a ɔɔ nakn gen Raa le, edin&ki nakin&kici.» Num k'en naade jaay booy taar Isa taad se, ɔkden taad eyo.

*Jeege naaj metn taar jeege utu kooy duru
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ Jeegen k'danjde *Sadusege k'en taad ɔɔ jeege ooya num dur ey sum se, baado g&otn Isa ki ɔɔ t&ond metin ɔɔ: ¹⁹ «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakn Kitap ki ɔɔ: k'en deba ɔk menda jaay ooy &on te goon ey se, b&eeki num, genaan& se 'k'okn mendiñta taa koojn metjili genaan& k'en ooy se. ²⁰ Num 'booyo, genaage cili, kon&de kalañ. Debm deet deet se ɔk

mənda naðo ooy ooj te goon eyo. ²¹ Debm mətin̄ ki baado ək məndiñ ɔɔ naañ kic ooy ooj te goon eyo. Debm k-mətəge tu se kic 6o baado ək mənd se, naañ kic 6o ooy ooj te goon eyo kici. ²² ɔɔ naaden cili sē paac təkñ naamga mənd se, naðo naade paac ooyo ɔɔ goono kalaj kic 6o nam ooj te eyo. ɔɔ kaam məðtn se, mənda se kic baado ooyo. ²³ Bin num, bii kən jaay jeegen ooyga kooy adə dur daan yoge tu se, mənd se tap 6o 'tədn mənd naaja? Taa naaden cili se lε, tək naaminga paac.» ²⁴ Isa térldeñ ɔɔ: «Naase se, bərε, iigkiga, taa taar Raa se lε 'jeelki eyo ɔɔ təðgn Raa kic lε, naase ɔndki te mətin̄ eyo. ²⁵ 'Booyki, bii kən jaay jeegen ooyga kooy adə dur daan yoge tu se, gaabge te məndge se təkñ naap ey sum. Num naade se tecñ aan gəø *kəðn Raagen maakñ raa ki. ²⁶ Gen mətn taar jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar maakñ Kitapm Musa ki se, naase 'dooyin̄ki te ey la kən ɔɔ: Musa aako poodo ək kək maakñ ji kaag ki ɔɔ maakñ pood kən se Raa taadñ ɔɔ: *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ɔɔ m'gen *Yakub?*[†] ²⁷ ²⁷ Raa se, naañ Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naañ se, Raa jee zəerε. Naase se, bərε, deer deer iigkiga.»

*Maakñ *Ko Taar Raa ki se kəse 6o taar gen təda
kən magal cir paac*

(Mt 22.34-46; Lk 10.25-37; Rm 13.8-10)

²⁸ Kaad'kən Isa naaj naaj ute *Sadusege se, debm jeel taadñ təðkn̄ mətn Ko Taar Raa kalanj bini utu te naade. Kən naañ jaay booy Isa taad tək mətn taara nijim bin se, naañ iiko cəen̄ ki ɔɔ tənd mətin̄

[†] **12:26** Kən Raa jaay deek bin se, je taadñ ɔɔ naan naañ ki se, jeegen do dəkin̄ se utu zəerε.

ঠ: «Maakŋ taarge tun kен Raa taad ৱ k'ted paac se, kен gay ৰo cirde?» ²⁹ Isa tेrlin̄ ঠ: «Taar cirde paac se kен ৱ: 'Booyki gaan *Israelge, Meljege Raa se, naan̄ kalin̄ ki sum ৰo Raa. ³⁰ Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute saapi paac ৱ ute tøogi paac.‡»

³¹ Tér kен metin̄ ki ৱ: «'Je naapi aan gৱ 'je ro naai mala. § Maakŋ taarge tun kен Raa taad ৱ gen teda se, kен cir taargen ese se gøtø.» ³² Debm jeel taadn tøokŋ metn Ko Taar Raa deek Isa ki ৱ: «Debm dooy jeege, kese jiga. Taar naai 'taad se taar met ki. Raa se naan̄ kalin̄ ki sum ৱ Raa kuuy se, gøtø. ³³ Debkilimi je Raa se, an̄ je te maakin̄ paac, ute saapiŋ paac, ute tøogin̄ paac ৱ je naapiŋ aan gৱ ro naan̄ mala. Taargen se cir *serkŋ kен naan̄ ed Raa ki ৱ cir serkŋ kен naan̄ tøjø ৱ tøocin̄ se.» ³⁴ Isa jaay booy taar gaabm tेrlin̄ nijim bin se, naan̄ deekin̄ ৱ: «Naai se 'døk te *maakŋ Gaar Raa eyo.» Gøtn se naade moøtn nam tønd te metin̄ gen taar døm kuuy ey sum.

***Daud dan̄ *al-Masi ৱ: Meluma
(Mt 22.41-45; Lk 20.41-44)**

³⁵ Gaŋ kен Isa dooy dooy jeege daan boør *Bee Raa ki se, naan̄ tønd metde ৱ: «Gen di jaay jee jeel taadn tøokŋ metn Ko Taar Raage taad ৱ al-Masi naan̄ goon Daud se? ³⁶ Daud mala kic ৰo *Nirl Salal ølin̄ deek ৱ:

*Meljege Raa taado Melum ki ৱ:
'Baado iŋg do ji daamum ki,*

‡ **12:30** Aak Dt 6.4-5. § **12:31** Aak Lb 19.18.

*bini jee taamooyige se m'aden tədn naai utu 'kiŋg
dode ki.**

³⁷ Daud mala kic bo dañin ॥: Meluma, anum 'tədn
gooniñ se, 'tədn ॥ di daala?»

Ken jee dən jaay booy taar se edden maak-raapo.

*Isa deek jeege tu ॥ j'nd kənd te jee jeel taadn
təkŋ metn Ko Taar Raage se
(Mt 23.1-14; Lk 20.45-47)*

³⁸ Ter Isa deek jeege tun naan̄ dooyde dooy se ॥:
«Ondki kəndə te jee jeel taadn təkŋ metn Ko Taar
Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen
magal rode ॥ ken baaga bɔr ki se, naade je jeege
aden tədn təose naade ki. ³⁹ ॥ ken naade jaay aanga
maakŋ *bee Yaudge lee tusn maak ki se, naade je
king gɔtn naan ki. ॥ ken aanga gɔtn kɔs ki kic lε,
naade je gɔtn naan ki. ⁴⁰ Naade se bo ken baaggag
keem Raa num, eem lək tec təd aan gɔs naade bo jee
bεε taa jeege aden kaaka ॥ naade bo jee ken os naŋ
ji mənd-daayge. Num gan̄ naade se, bɔr utu koocn̄
dode ki se ॥ aak eyo.»

*Mend-daaye ed *serke Raa ki
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ Gɔtn se, daan bɔr *Bee Raa ki, Isa utu iŋg
cεε tukul kaag ken jeege lee təmb serke maak ki
॥ naan̄ aak jee dəngen baado ɔmb serke Raa ki
maakŋ tukul kaag ki se. Gɔtn se jee maalge ro naap
ki baado ɔmb gurs dəna. ⁴² Gɔtn se, mend-daay
kalan̄ baado ɔmb tammage sεem sεem dio ॥ tam-
magen se kəbərə kic bo aas eyo. ⁴³ Gɔtn se Isa dañ
jee metiñ ki ॥ deekdən ॥: «'Booyki bεε, m'asen
taada. Mend-daay ken daay naŋ takŋ ese se, nakŋ

* **12:36** Aak KKR 110.1.

naan̄ ɔmb maakŋ tukul kaag ki se dən cir gən jee 6aa se paac. ⁴⁴ Taa jeegen se ed do nak dəndege tu, gan̄ mend-daay se ute daayin̄ se kic 6o, nakŋ naan̄ ɔkŋ kən an tiŋ se 6o, naan̄ 6aadø ɔmbiŋ paac.»

13

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se jeege utu aŋ təokə
(Mt 24.1-51; Lk 21.5-36; Mt 10.16-23; Lk 17.22-37)*

¹ Kaad kən Isa teeco teec maakŋ Bee Raa ki se, maakŋ jeenge tun metiŋ ki se, deb kalaŋ deekin̄ ɔɔ: «Debm dooyje, aak tu kogen aak bəe kən j'iin̄ bee se! Aak tu bee se j'iin̄inga aak bəe aak eyo!» ² Isa tərlin̄ ɔɔ: «Aaka, bee magal daar aak bəe bəe ese se, jeege utu aŋ ru naŋ tak. Kongen rəes aak bəe bəe se, utu wəɔkŋ kalaŋ kalaŋ ɔɔ ko tap 6o 'kəŋ toodn̄ do naapiŋ ko ki eyo.»

Jee Raage j'utu j'aden dabara

³ Naan̄ kən se, Isa ook iŋg do *kəsn̄ ɔlib ki ɔɔ ol kaamiŋ aak kaam sak *Bee Raa. Gətn̄ se jee metiŋ ki se, Piər, Jak, Jan ɔɔ Andre naade se sum 6o ute te naaŋa ɔɔ naade tənd metiŋ ɔɔ: ⁴ «'Taadjen tu, nakgen se 'kaan nuŋ ki? ɔɔ naan̄ se 'tədn̄ ɔɔ dī jaay 6o naaje j'an kaakŋ jeel ro ki kən nakgen se jaay kaadiŋ 'kaan se?»

⁵ Gətn̄ se Isa baagden taada ɔɔ: «Ondki kəndø, ɔŋte 'kəŋki nam ɔŋten 'dərlse. ⁶ Jeege dəna utu ade 6aa ute roma ɔɔ asen taadn̄ ɔɔ: «Maam 6o *al-Masi!» ɔɔ kən naade 'ted bin se utu 'dərl jeege dəna. ⁷ Ken 'booykiga jeege jaay baaga kəɔsn̄ maan bəɔrge, kən gəɔr utu naase ləbu 'dəkə, anum 6ere, ɔŋten 'beerki. Taa nakgen se utu 'kaana, nabo duni se 'kəŋ naŋ

ey bɔrto. ⁸ Jee taa naaŋ kaam kalaŋ utu kiiŋ bɔrɔ ute jee taa naaŋ kuuy. Taa naaŋ gaar kaam kalaŋ utu kiiŋ bɔrɔ te taa naaŋ gaar kɛn kuuy. Maakŋ naanje tun metiŋ naanja utu 'tea ɔɔ gɔtn metiŋ ɓo utu tɔɔl jeege. Aan gɔɔ mend kɛn maakinŋ tuuniŋ gen koojo se, nakgen se kic ɓo baaga kaana num, kese je taadn ɔɔ dunia ɔɔpgə gɔrɔ. ⁹ Num naase jee metum ki se iŋki do metek se ki. Taa jeege se utu asen kɔnd bɔrɔ ɔɔ asen baa tɔnd d̥erɛŋ maakŋ *beege tun Yaudge lee tusn maak ki. Taa maam se naade asen tɔkŋ baa naan magalge tu ɔɔ naan gaaringe tu. Taa bin se, naase aki tɛdn saadumge naan naade ki. ¹⁰ Anum bɛeki se Labar Jigan gen Isa al-Masi se, j'utu j'an̥ taadn metjil jeege tun do naaŋ ki se paac jaayo. ¹¹ Kɛn j'ɔk k'baanse baa gɔtn kɔjŋ bɔr ki se, nirlse ɔ̄nte kaay se do taar kɛn naase aki baa taada, taa taar kɛn naase aki baa taad kaad kɛn se naase mala eyo, num *Nirl Salal ɓo asen kɔl naase aki 'taada. ¹² Naan kɛn se genaa utu kɔl genaaŋ j'an̥ baa tɔɔl ɔɔ bûbu kici utu kɔl gooniŋa j'an̥ baa tɔɔl. Gaange utu t̥erl naaga bubdege tu ɔɔ je yode. ¹³ Taa maam se jeege paac utu asen kɔɔdn kundu; naɓo debm jaay aayga kaamiŋ bini aanga do taar tɔɔlin̥ ki num, naaŋ se utu 'kɔŋ kaaja.»

*Dubar ɔɔŋ kusina utu baado
(Mt 24.15-51; Lk 21.20-36; Lk 17.22-37)*

¹⁴ «Kaadiŋ utu kaan se naase utu aki kaakŋ Deb̥m tuij deelga te gɔtiŋ se utu 'kend kiŋ maakŋ *Bee Raa ki, gɔt kɛn *sâlal se, kɛn bɛeki num, naaŋ kend eyo. Bin num debm jaay dooy taar ese se booy n'ɔkin̥ jiga jaayo! Kɛn jaay aakkiga nakgen se num,

ঝ জী কেন ইঙ্গ তা নান জুড় কি সে, ক'জ'ন জ'ক মাক কোগ তু। ¹⁵ দেবম ইঙ্গ কিং দো বেন কি রান সে, কেন নান বোয জায আন কান সে, ন'ওন্টে বোযো গেন তোস্ন নাকিং মাক বেন কি। ¹⁶ দেবম জায মাক গতিং কি কিচ লে ন'ওন্টে তেরলো বেনে গেন কুন কাল মাগলিনা। ¹⁷ বি কেন সে, মেংডেন মেংকামগে উতে কো গাঙেন গেংডেগে আয কায সি সে, অদেন তেড়ন জোন আক এয়ো। ¹⁸ এমকি *রা তা নাকগেন সে 'কান কাদন কুল কি এয়ো। ¹⁹ কাদ কেন সে জেগে উতু দাবাৰ দেনা ও দুবাৰ সে গতন রা আল দুনিয়া তপ বো নাম নাম তে এয়ো ও মোষ্টন দুবাৰ নান কি জায 'কোন সিৰ নান এসে সে গতো। ²⁰ নুম মেলজে রা, বি দুবাৰ সে, নান গান্জিং দুুকু তা জেগেন নান বেৰ তোৰ্দে সে, কেন বিগেন সে জায নান গান্জেন তে দুুক এয নুম, নাম কোন কাজা তপ বো গতো। ²¹ কাদ কেন সে জায নাম তাদ্বেন্দেন ওঁ: «'বাদো আক্কি, *আল-মাসি উতু আৱা!» এয লে তাদ্বেন ওঁ: «আক্কি! নান উতু নানে!» নাসে, ওন্টেন 'তুক্কি তাৰিনা। ²² 'বুয়িকি! জেগেন কেন তেড রোডে ও নাদে বো আল-মাসিগে উতে জেগেন তেড রোডে ও নাদে জী তাদ তাৰ তিচো তাৰ রা কি সে উতু অদে বাবো। নাদে উতু 'তেড়ন নাক কোঁৰ্গে উতে নাকগেন দেল দো, তা 'কান জেগে দালা। জো জী কেন রা বেৰ তোৰ্দেন্দেন তোৱ সে কেন নাদে ওঁঁগা দুৰ্বল নুম, অদেন কান দাল কিচি। ²³ নুম, নাসে সে ওন্দকি কোন্দো! বেৰে, তাৰ সে লে, মাম ম'আল্বেন কাল পাক বিশে কি।»

**Goon Deba utu ade t'erle*

²⁴ তের ইসা তাদ্বেন দালা ওঁ:

«কেন বিগেন গেন দুবার্গে সে জায দেলগা নুম,
কাদা সে উতু 'তেড়ন ইলিম দিব
ও লাপা সে লে ওৱৰ এয়ো।

²⁵ *K-dijgen maak রা কি অদে সি নান কি*

॥ nakgen ək təəgə maakŋ raa ki paac se, utu 'tea.*

26 «Gøtn se j'kaakŋ *Goon Deba ade bøøy maakŋ gapara ki ute təəgŋ Raa kən wəər gøtə kεleŋ. **27** ॥ Goon Deba se ade kəl *kødñ Raage ॥ naade utu 'tusn jee kən naaŋ bœer təədðe, mətn naaŋ kən kaam səo, gøtn do naanja iin ro ki bini daar ro ki ॥ bini gøtn mətn raa daar ro ki.»

Isa aal naagŋ taara ute ko ba

28 «Naase əndki doa te ko ba: kən naaŋ jaay baaga køødñ taa-oomo ॥ dəab kamba se, naase 'jeelki əkki mət-kijiri aanga ॥ bara əøpga gøørø. **29** Bin num naase kic 6o, kən aakkiga nakgen se jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se, naaŋ aan əŋsegø gøør kaam-taarse ki. **30** 'Booyki bœe, m'asen taada: jee duni ki børse se 'kooy naŋ ey sum 6o, nakgen se utu 'kaana. **31** Maakŋ raa ute do naanja se utu 'deele, num taar maam se 'køŋ deel eyo..»

*Raa kalin ki sum 6o jeel 6ii kaan *Goon Deba*

32 «Num gaŋ kən gen kaadñ ute 6iiŋ Goon Deba ano baa se, nam tap 6o jeel eyo. Kødgen maakŋ raa ki kic le jeel eyo, ॥ Goono kic 6o, jeel eyo. Nam jeel 6iiŋ se, gøtə. Ken jeel se, Bubu kalin ki sum. **33** ॥ ndki køndø, əntø 'toodki bia, taa kaadñ Goon Deba ade baa se, naase 'jeelki eyo. **34** Kese tec aan gøø debm baa baa merte. Naan əŋ been kaam ji jee tødñ naabinge. Naanja kic naaŋ taadñ naabiñ naabiña ॥ debm bøøbm taa doobo se naaŋ taadñ ॥ n'øntø toodñ bia. **35** Inŋki zεεrε daayum, taa naase kic 6o 'jeelki eyo kaadñ kən mel bee ade baa se, kən naaŋ 6o 'kaan tøger, daan bea, do-mətbεεki,

* **13:25** Eza 13.10 ॥ 34.4.

lo tanɔɔriṇa. ³⁶ Ḷndki kond ey num sɔm naan asen kaan kɔŋ pirsil kaad kən naase utu toodki tood bia. ³⁷ Taar kən maam m'taadsen se, m'taadin jeege tu paac: daayum iŋgi zeeṛe.»

14

Jee magalge ɔnd tel kutn Isa

¹ Ḷɔpga bii di sum 60, Yaudge 'tədn *laa Paak ute laa mappan ɔk ɔrɔm eyo. Gɔtn se *magal jee tədn sərkə Raage tu ute jee jeel taadn təkŋ mətn Ko Taar Raage je doobm an goon kɔkŋ Isa taa an baa təlo. ² Naade taad ɔɔ: «J'ɔŋte 'kɔkiŋki bii laa ki, ey num jeege kiiŋ gen tədn taara ɔɔ gɔtɔ tuju.»

Menda baado ɔt itir ro Isa ki (Mt 26.6-13; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

³ Isa baa maakŋ naan kən Betani ki ɔɔ kaad kən naan iŋg ɔs kɔsø maakŋ bee Simon kən k'danjŋ debm bikidi se, menda kalan baado uuno naka aan gɔa k-ɓəkəlɔ kalan ɔɔ nakŋ se ko 60 k'cɔɔc k'daapiṇa. K-ɓəkəl se k'danjŋ *albatir*. Ḷo itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɔŋɔ ɔɔ k'danjŋ *nard*. Mənd se baado tək k-ɓəkəl se ɔɔ ɔɔy itir maak ki se do Isa ki. ⁴ Gee mətingen iŋg gɔtn se aak se, maakdə tuju ɔɔ baag taadn te naapa ɔɔ: «Gen di jaay itir se naan tuijŋ bin se? ⁵ Itir se jaay k'baa k'duginga num, ano baa te tamma cir kaar-mətə ɔɔ gursn se j'an nigin jee daayge tu*!» Taa naan se 60 naade taad taargen iŋg kusu ro mend kən se.

⁶ Gaŋ Isa deekdən ɔɔ: «Menda se ɔŋiŋki jelək, ɔŋte 'terecin̄ki mindin̄a. Nakŋ naan tədsum maam ki se,

* **14:5** Tamman kaar-mətə se aas te gursn debm kən təd naaba ɔŋ maakŋ baar ki.

nakŋ̤ jig aak eyo. ⁷ Jee daayge se daayum utu te naase ɔɔ kɛn naase 'jeki num adeki kəŋ̤ tɛdñ bɛe. Num ganŋ̤ maam se m'kəŋ̤ kiŋ̤ te naase daayum eyo. ⁸ Ey num, mend se naaŋ̤ tɛdga bɛe kɛn naaŋ̤ kəŋ̤ tɛda. ɔɔ itir naaŋ̤ ɔtum se daapumga roma kɛn tɛdga num j'utu j'äm kəl maakŋ̤ baad ki se. ⁹ 'Booyki bɛe, m'asen taada: do naaŋ̤ ute magalñ se gøtn gay gay kic 6o, kɛn jeege utu 'taadñ Labar Jiga se, nakŋ̤ kɛn mend se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maaniña ɔɔ saapm do nakŋ̤ kɛn naaŋ̤ tɛdñ ese se.»

Judas ut Isa

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Judas Iskariot se, naaŋ̤ maakŋ̤ jee mɛtn Isa kɛn sik-kaar-dio. Naaŋ̤ iin̤ 6aa taad *magal debm tɛdñ særke Raage tu taa naaŋ̤ je aden taadñ doobm kɛn naade an kəkŋ̤ Isa. ¹¹ Kɛn naade booy taar Judas se, maakde raapo ɔɔ naade taadinga taad ɔɔ utu aŋ̤ kɛdñ gurs. Naaŋ̤ kɛn se, Judas baag je 6o doobm an kutn Isa sum.

*Isa ɔl jee mɛtiñ ki tɛddən kɔsn gen *laa Paak*

(Mt 26.17-36; Lk 22.7-18,21-39; Jn 13.1-38; 1Kor

11.23-25)

¹² Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔrɔm eyo jaay aan se, bii kɛn se 6o k'tɔjñ gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge. Jee mɛtn Isa ki tɔnd mɛtiñ ɔɔ: «Kɔsn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin̤ tɛdñ kaam gay?» ¹³ Gøtn se Isa ɔl maakŋ̤ jeege tun mɛtiñ ki se jeege dio, deekdən ɔɔ: «'Baaki maakŋ̤ geger ki ɔɔ kɛn 'baaki 6aa se, naase aakki dɔɔdñ ute gaaba uuno kɔɔyɔ dooc te maane se. ɔkk̤i mɛtiña, ¹⁴ ɔɔ gøtn naaŋ̤ an kend maak ki se, 'taadki mɛl bée ki se ɔɔki

debm dooy jeege əljenō, əo k'tənd məti əo bee gay jaay 6o naan̄ an kəsn kəsn laa Paak te jee mətiñ ki se? ¹⁵ Gətn se naan̄ asen taadn̄ bee magala kən do bee ki raan, əo maakn̄ bee ki se, nakinge paac aas kart. Gətn ese 6o ajeki tədn̄ kəsn gen̄ laa Paak se.» ¹⁶ Kən jee mətiñ ki jaay baa aan maakn̄ gəger kən ese se, naade əŋ nakge se paac aan gəo kən Isa taaddeno. Gətn se 6o naade təd̄ kəsn gen̄ laa Paak.

¹⁷ Kən aan təger gət̄ baa ək jin̄ se, Isa baado ute jee mətiñ kən sik-kaar-dio. ¹⁸ Kən naade jaay iŋg gətn̄ kəs ki baag kəsə se, Isa deekden əo: «'Booyki bəε, m'asen taada: maakse ki se, debm iŋg əs kəs te maam se 6o utu am kutu.» ¹⁹ Kən naade jaay booy taar ese se, naade maakde tuju. Gətn se naşa naşa kic 6o baag tənd mətn Isa əo: «Lə, nakn̄ se tədn̄ maam lə?» ²⁰ Isa tərlden əo: «Maakn̄ naase kən sik-kaar-di se, debm əl kəl jin̄ maakn̄ baay ki ute maam se 6o, naan̄. ²¹ Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan gəo kən *Raa taadno maakn̄ Kitap ki, num gaŋ əo deb kən aŋ kut se! Debm bin se kən j'oojin̄ te ey kic 6o, bəε kaca.»

Isa əd̄ kəsn taadn̄ metn̄ taar yon̄a

²² Kaad kən naade əs kəs se, Isa uun mappa jin̄ ki, təəm Raa əo dup ədiñ jeege tun mətiñ ki deekden əo: «Ək əski, kəse roma.» ²³ Ter naan̄ uun *kəəp dooc te tətn̄ koojn̄ kaagñ k'danjiñ biñ se jin̄ ki, təəm Raa, əddesiña əo naade paac naşa kic 6o ək aaye aaye. ²⁴ Isa deekden əo: «Kəse moosuma kən taad əo *Raa dəəkga ute naase. Moosn se əoy taa jee dəna. ²⁵ 'Booyki bəε, m'asen taada: tətn̄ koojn̄ biñ ese se, məətn̄ maam m'kaay ey sum, bini m'6aa kaay tətn̄ koojn̄ biñ kiji se, *maakn̄ Gaar Raa ki jaayo.»

26 K n naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec b a  ook do *k sn  lib ki.

Isa taad  o Pier utu a  baate

27 G tn se Isa taad jee e tun metin  ki   : «Naase 'paacki utu amki kaa  res , taa Raa taadga taad maak  Kitap ki   :

*Maam m'utu m't  l debm gaam baatge,
  baatinge se l  utu 'kaa  w  k .†*

28 Num k n maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'k nd naana, m'asen b a  booy taa naa  Galile ki.» **29** G tn se Pier deekin    : «K n jee meti ki jaay a n resi paac kic b , maam se m'ai k j res eyo.» **30** Ga  Isa terlin    : «'Booy b  , m'ai taada: maak  n  r k n jaaki se, k r k r nj  'k  y d  l di ey sum b , naai 'naaj  d  l matë 'deekn     naai 'jeelum eyo.» **31** Ga  Pier deekin    : «G t ! Maam se k n am kaan te yoa kic b , m'ai baati eyo!»    jee metin  k n kuuy se kic b  paac taad aan g   gen Pier se.

*Isa t  nd metn Raa Getsemane ki
(Mt 26.36-46; Lk 22.40-46)*

32 Na n k n se, naade aan g t k n k'danji  Getsemane. K n naade aan se, Isa taadn jee metin  ki   : «In ki g tn ara, k r maam m'ade b a  t  nd metn Raa se.» **33** Na n  k n baan te Pier, Jak    Jan. G tn se nirli  baag teece    taar maakin  ki na  tak. **34** Isa deekden   : «Maam se maakum tujga    nirlum teecga aan g   m'aki kooyo. Anum naase se in ki g tn ara      nten 'toodki bia.» **35** Na n i n iik naan ki c ko , ooc na n ki    baag t  nd metn Raa deek   : «K n naai 'je num, kaadn dubar k n utu

† 14:27 Aak Zak 13.7.

kaan dom ki se, iikiñ naatn dəkə.» ³⁶ Naan tərl taad daala ɔɔ: «Abba, Bua, nakŋ ɔɔŋ ciri naai ki se, gətə. Iikum *kəɔpm dubar se rom ki naata. Num gan'ted aan gəɔ kən naai maaki jen ro ki, aan gəɔ kən maam 6o m'je se eyo.» ³⁷ Kən naaŋ tərl 6aado ɔŋ jee mətiñ ki se, kaamde ɔkga bia. Naan̄ deek Simon Pier ki ɔɔ: «Simon, naai 'tood tood bi la? Ler kalaŋ kic 6o naai ɔŋ aasin̄ te gen̄ kingz zeeर ey ne? ³⁸ Naase iŋki zeeरे, 'təndki mətn Raa, taa naase aki koocñ maakŋ nakŋ naam ki eyo. Maakŋ debkilimi se je tədn̄ nakŋ bee, naðo daa ron̄ 6o ɔŋ aasin̄ eyo.»

³⁹ Ter Isa iik naan ki cəkə daala, 6aa tənd mətn Raa, naaŋ iŋ dəol taar ese sum. ⁴⁰ Kən naaŋ ɔk terlo daal se, 6aado ɔŋ jee mətiñ ki tood tood bia ɔɔ kən bi ɔkde se, kaamde kic ɔŋ aak eyo. Gətn se taar naade aŋ taad kic 6o jeel eyo. Isa ɔk tərl 6aa tənd mətn Raa daala. ⁴¹ Kən naaŋ tərl 6aado ɔŋde gen̄ k-mətəge se, deekden ɔɔ: «Maakŋ toodn bise ki se naase utu 'tood 'təolki təol kəorse rək la? Beega, kaadiñ aanga. 'Booyki, *Goon Deba se, j'utu j'an̄ kəkŋ kəl ji jee tədn̄ *kusinge tu. ⁴² Iiñki, k'6aaki! Aakki, debm am kut se aanga!»

Isa j'ɔkinga

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-12)

⁴³ Kən Isa utu taad naŋ te taariñ ey sum 6o, gətn se Judas aana; naaŋ se maakŋ jeege tun mətn Isa kən sik-kaar-dio. Naaŋ 6aado ute dəol jeege dəna mətiñ ki kən ɔk gərd-jərldege ɔɔ te sirddege. Jee se, *magal jee tədn̄ serke Raage tu, jee jeel taadn̄ təəkn̄ mətn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge 6o əldeno. ⁴⁴ Judas, naaŋ 6o debm utu kutn̄ Isa se, taadga taad jeege tun ese se ɔɔ: «Debm jaay maam

m'an baam kəkə ॥ m'kaay ciilin se 60, kese 60 naañ! Õk 'baansiñki ॥ 'bəəbin̄ki jiga.» ⁴⁵ Ken Judas jaay baado aan se, naar baa cee Isa ki ॥ deekiñ ॥: «Debm dooyje!» Gətn se naañ baam əkina ॥ aay ciiliña. ⁴⁶ Jee kuuy k'baado təl se ॥ iij-əkiña. ⁴⁷ Num maakde ki se, deb kalañ ॥ do gərd-jərlina, og gaan̄ te bi debm tədn̄ naabm magal debm tədn̄ serke Raa ki se. ⁴⁸ Gañ Isa deekden ॥: «Naase 'teeckiro ute gərd-jərlsege ॥ te sirdsege se, aan gəo 'baakiro kəkñ debm 6oogo. ⁴⁹ Ey num 6ii-raa maam m'tingo ute naase daan bəər *Bee Raa ki m'lee dooy jeege, nabo naase əñ əkumkiro te eyo. Num jaaki jaay m'baamkiro kəkə se, taa taar k'raanjıñ maakñ Kitap ki do dəkin̄ se, 'kaan doobin̄ ki.» ⁵⁰ Gañ gətn̄ se, jee metin̄ ki paac baatiña ॥ aan resiña. ⁵¹ Anum, gətn̄ se goon kədə kalañ bini ək metn̄ Isa ॥ naañ aal kal kuulu sum 6o ron̄ ki. Jee se əkiña, ⁵² nabo naañ an ənde kalin̄ jide ki, aan̄ baa met-beere.

*Isa j'ək k'baansiñ naan magal Yaudge tun *jee kaakñ metn̄ taarge*

(Mt 26.57-68; Lk 22.54,63-65; Jn 18.13-24)

⁵³ Naade ək baan te Isa bee *magal debm tədn̄ serke Raa ki. Gətn̄ se magal jee tədn̄ serke Raage tu, magal taa bee Yaudge ute jee jeel taadn̄ təəkn̄ metn̄ Ko Taar Raage se, paac tus gətn̄ ese. ⁵⁴ Pier əko metn̄ Isa daande goon dəkə, end baa bini aan daan bəər bee magal debm tədn̄ serke Raa ki. Gətn̄ se naañ ing riib riib poodo te jee tədn̄ naabge.

⁵⁵ Anum magal jee tədn̄ serke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacñ jee kaakñ metn̄ taarge se, naade je təl taara do Isa ki taa an̄ kəkñ mindin̄

num, j'anq 6aa təələ, nabo naade əŋ te taar d̥im eyo. ⁵⁶ Ey num saadge d̥ena baado təlin̥ taar-kəən̥ don̥ ki, nabo saaddge ək m̥etn naap eyo. ⁵⁷ Gee m̥etinge uun taar met̥ ki eyo, əlin̥ don̥ ki taa an̥ kəkn̥ mindiňa, deek ɔɔ: ⁵⁸ «Naaje k'booyo naan̥ taad ɔɔ: <*Bee Raa kən̥ jeege 6o iin̥ te jide se, maam m'an̥ təək̥ naatn ɔɔ daan̥ biige tun m̥ot̥ se, maam m'kiin̥ kən̥ kuuy g̥ot̥in̥ ki. Bee maam m'an̥ kiin̥ se, jikilimge 6o an̥ kiin̥ te jide eyo.» ⁵⁹ Ute naan̥ se kic 6o, saadgen baado taad taar se, taarde ək m̥etn naap eyo. ⁶⁰ G̥otn se magal debm tədn̥ serke Raa ki se iin̥ daar daan̥ jeege tu ɔɔ tənd m̥etn Isa ɔɔ: «Naai tap 6o 'terlden taar d̥im ey la do taarge tun naade təli doi ki se?» ⁶¹ Gaŋ Isa do d̥ek ɔɔ təlin̥ taar d̥im eyo. Ter magal debm tədn̥ serke Raa ki tənd m̥etn daala ɔɔ: «Naai 6o *al-Masi kən̥ Goon Raa kən̥ jeege lee təəmiň se la?» ⁶² Isa tərlin̥ ɔɔ: «Yee, kese maama. ɔɔ naase utu aki kaakn̥ *Goon Deba se, ing kiŋg do ji daam Sidburku ki ɔɔ kən̥ naan̥ ade bəay se ade kiŋg do gapar ki.» ⁶³ G̥otn se magal debm tədn̥ serke Raa ki, iin̥ neepm te kalinge ɔɔ deek ɔɔ: «'Booyki! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen̥ di daala! ⁶⁴ Naase le 'booykiga te bise kən̥ naan̥ naaj naaj Raa se! Anum naase 'saapki ɔɔki di?» Gee g̥otn ese paac ɔjin̥ bəərɔ don̥ ki ɔɔ: «Naan̥ se nakiň yo!» ⁶⁵ Gee m̥etinge baagin̥ tupm 6ooro ron̥ ki, teelin̥ kaamiňa, təndin̥ ute kutupu ɔɔ tənd m̥etn̥ ɔɔ: «'Taadjen tu, debm taad taar teeco taar Raa ki, kən̥ təndi se, naaja?» G̥otn se asgarge kic 6o ək 6aansiňa ɔɔ təndin̥ m̥etn bin̥ ki.

*Pier baate Isa
(Mt 26.59-75; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25-27)*

66 Kaad k'en Pier jaay utu nεŋ daan bōor ki se, maakŋ m'endge tun jee tεdn naabm *magal debm tεdn serke Raa ki se, deb kalaŋ baado. **67** Ken naaŋ aak Pier ing riib riib poodo se, gōtn se naaŋ ɔndiŋ kaama tak, deekin ɔɔ: «Bere, naai kic bo debm Isan kōd Nazaret se.» **68** Gōtn se Pier baag naaja deek ɔɔ: «Gaabm se maam m'jeelinŋ eyo ɔɔ taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ok metinŋ eyo.» Gōtn se Pier iin̄ teec naatn baa maakŋ bee k'en taa doob ki. [Gan̄ gōtn se sum bo kōrōnjɔ ɔad ɔay]‡. **69** Num menda se terl aakinŋ ɔɔ baag taadn jeege tun ing gōtn ese ɔɔ: «Gaabm ese kic bo metn naade!» **70** Gan̄ Pier terl naaj daala. Ter cōkō sum bo, jee ing gōtn ese deekinŋ daala ɔɔ: «Deer deer, naai se metn naade, taa naai kic bo kōd Galile.» **71** Num Pier baag naam taariŋ ɔɔ: «Bere, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'ɔɔ: gaabm se maam m'jeelinŋ eyo ɔɔ k'en m'taadga taar-kōočo kic bo ɔŋ Raa am naama.» **72** Gan̄ gōtn se sum bo kōrōnjɔ ɔad ɔay gen k-dige ɔɔ Pier naar saap do taar k'en Isa taadino ɔɔ: «Kor kōrōnjɔ kōay dōel di se, naai am baatn dōel mōtə.» Gōtn se naaŋ saap do taar k'en se, naar teeco ɔɔ baag keeme.

15

*Isa j'ɔk k'baansiŋ naan Pilat ki
(Mt 27.1-2,11-14; Lk 22.66-71, 23.1-5; Jn 18.28-38)*

1 Tanɔarinŋ noɔrinŋ se, *magal jee tεdn serke Raage tu, ute magal taa bee Yaudge ɔɔ jee jeel taadn tōokŋ metn Ko Taar Raage, naade se bo magal Yaudgen

‡ **14:68** Taara se maakŋ kitapge tun metinŋe se gōtə.

*jee kaakŋ m̄etn taarge, naade paac tus taad d̄oak taarde kalaŋ. K̄en naade taarde t̄ed kalaŋ se, ḡotn se ɔl k'j'ɔk k'd̄oak Isa ɔɔ ɔk baa ɛdiŋ Pilat ki. ² K̄en naade aan se, Pilat t̄ond m̄etn Isa ɔɔ: «Naai 60 Gaar Yaudge la?» Isa t̄erlin ɔɔ: «Yee aan ḡoø k̄en naai 'deekiŋ se.» ³ Magal jee t̄edn serke Raage tu se t̄olin taarge d̄ena don ki taa aŋ k̄okŋ mindiŋa. ⁴ Ter Pilat t̄ond metin daala ɔɔ: «Naai 'terlden ey la? Naai 'booy ey la taar naade t̄oli doi ki taa ai k̄okŋ mindi se?» ⁵ Num gan Isa t̄erlin te taar d̄im eyo. K̄en Pilat aakin se, ɔkin taad eyo.

Isaj'utingga

(Mt 27.11-31; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-40, 19.1-16)

⁶ K̄en aanga *laa Paak gen Yaudge se tak 60, jeege se baado t̄ond m̄etn Pilat ɔɔ j'ɛəd̄ j'ɔld̄en debm dan̄gay kalaŋ k̄en naade jenga ro ki. ⁷ Naaŋ k̄en se, gaaba kalaŋ bini debm dan̄gay k'dan̄iŋ Barabas, j'ɔkiŋ dan̄gay ki te sawarge. Kaad k̄en jeege teec sawar se, naade t̄oølga deba. ⁸ Gan̄ bii k̄en se sum 60, jeege d̄ɔɔla ook ɔŋ Pilat ɔɔ t̄ond metin ɔɔ ade k̄oɔdn̄ debde kalaŋ aan ḡoø k̄en naan̄ n'lee n'teda. ⁹ Pilat terlden ɔɔ: «'Jeki m'asen k̄oɔdn̄ k̄ol̄ Gaar Yaudge se la?» ¹⁰ Taa Pilat se jeele, k̄en *magal jee t̄edn serke Raage tu jaay ɔk baano ute Isa se, naade t̄ed t̄ed maak-kilimi 60 ron̄ ki. ¹¹ Anum magal jee t̄edn serke Raage tu ɔl m̄etn jee d̄enge ɔɔ k't̄ond m̄etn Pilat num, taa j'aden k̄oɔdn̄ k̄ol̄ Barabasi. ¹² ɔɔ jeege se, Pilat t̄ond metde daala ɔɔ: «Num gaabm naase 'dan̄iŋki Gaar Yaudge se, m'aŋ t̄edn m'ɔɔ d̄i?» ¹³ Ḡotn se, ter jeege d̄ɔɔb ɔɔy caa ɔɔ: «Naaŋ se, 'tup 't̄oølin ro kaag ki!» ¹⁴ Pilat terlden ɔɔ: «Naaŋ tap

6o tujga di?» Num ganj jeege se təoy dəək taara ən eyo əə: «Naan se, 'tup 'təəliŋ ro kaag ki!» ¹⁵ Pilat je raapm maakŋ jee dənge se, əl k'baa k'l'əəd j'əlden Barabas. Ganj gen Isa se, naan əl k'l'əndiŋ ute məeje əə ək əliŋ asgarge tu taa j'an 6aa tupm təəl ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo metn Isa ki

¹⁶ Asgarge ək 6aan te Isa daan bəər bee kən maak ki əə bee se gen magal taa naan gətn ese. Gətn se naade danjo dəəl asgarge paac. ¹⁷ Naade uun uusiŋ kal gaaringe aac bon əə uj daapo jekə* gen kərəndə, baado əndiŋ don ki. ¹⁸ Naade baagin tədn təəse əə: «Təəse naai ki, Gaar Yaudge!» ¹⁹ Ganj gətn se, naade təndiŋ don ki te kaagn tec naala, tupin booro ron ki, baado terge əə no naaniŋ ki. ²⁰ Kən naade tooyin koogo metiŋ ki aas se, kal aac bon se naade əədiniŋ naatn əə tuusiŋ kal naange gətiŋ ki jaay ək 6aansiŋ naata, taa j'an 6aa tupm təəl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.32-56; Lk 23.26-49; Jn 19.17-37)

²¹ Gətn se, gaaba kalan k'daŋin Simon kəd Sirən. Naan se bubm Alekzander te gen Rupus. Naan iino naatn əə deel deel te doobm se. Asgarge əkiň taa təəgo gen kuun kaagn j'an tupm Isa ro ki se. ²² Naade ək 6aan te Isa gət kən k'daŋin Golgota; Golgota se je deekŋ əə: gətn kaadn do deba†. ²³ Naade ədiŋ tətn koojn bin deep te dawa k'daŋin mir, gan Isa baate kaaye. ²⁴ Gətn se, naade tupin ro kaag ki əə uun daariŋ raan əə kalinge se, asgarge tədiŋ

* ^{15:17} Jekə se laatn gaaringe. † ^{15:22} Golgota se kəsn baata əə kən aakin num tec aan gəə kaadn do deba.

salatia jaay 6o niginā ɔɔ debm oocinga 6o uunu uunu. ²⁵ Naade tup Isa ro kaag ki se kaadn mes ki. ²⁶ Naade tupin aas se, raaŋ ɔlin̄ kaam doŋ ki metn taar kēn naade ansiŋ təələ, naade raaŋ ɔɔ: Kese 6o Gaar Yaudge. ²⁷ Naade iin̄ tup jee boogge dio ro kaagge tu kici. Deb kalaŋ k'j'uun k'daarin̄ do ji daamin̄ ki ɔɔ deb kalaŋ k'j'uun k'daarin̄ do ji jeelin̄ ki. ²⁸ [‡]

²⁹ Jee deel deel gøtn se jaay daar aakin̄ se, naade siik dode ɔɔ naajin̄ ɔɔ: «Waya! Naai 6o debm ɔɔ 'təəkŋ *Bee Raa ɔɔ aŋ kiiŋ kuuy daan 6iige tun mətə se, ³⁰ aaj roi mala; 'bøɔy do kaag ki se naatal!» ³¹ *Magalgen jee tədn serke Raage tu ute jee jeel taadn təəkŋ metn Ko Taar Raage se kici, taad te naapa ɔɔ tooyin̄ koogo metn ki ɔɔ: «Jee kuuy se, naaŋ aajdenoga num, ɔŋ aasiŋ gen kaajn̄ ro naaŋ mal eyo. ³² Naaŋ *al-Masi kēn Gaar *Israelge dey se, n'bøɔyo naatn børse ro kaag ki ɔɔ kēn naaje jaay j'aakinga naaŋ bøɔyoga num, j'kaal maakje doŋ ki.» Jee booggen k'tup k'tooldə do kaagge tun ceesn Isa ki se kic 6o naajin̄a.

Isa oyga

³³ Kēn kaada jaay aas katar tir se, do naanja te magalin̄ se gøtə baa təd ilim dib bini aan katar do teger ki. ³⁴ Aan katar do teger ki se, Isa ɔɔy makən ute taar naanjina ɔɔ: «*Eloyi, Eloyi, lema sabaktani?*» Taar se je deekŋ ɔɔ: *Raama, Raama, naai 'resum gen dī?* §

‡ **15:28** Kitap gen metinge ziidn naaŋ se: Taa naaŋ se 6o, taar kēn Raa taadn maakŋ Kitap ki se aanga te doobiŋa kēn taadn ɔɔ: «Naan̄ se, j'aakin̄ aan gøo debm kusiŋa daan jee kusinge tu.» Aak Eza 53.12 ɔɔ Luk 22.37 kici. § **15:34** Aak KKR 22.2.

³⁵ Maakñ jeuge tun daaṛ gøtn ese se kēn booyin naan̄ taad bin se, jee metinge taad ute naapa oo: «'Booyki tu, naan̄ dan̄ dan̄ *Eli!» ³⁶ Gøtn se deb kalañ aan̄ baa uuno naka kalañ kēn uun maane, əlin̄ maakñ tøtn koojñ biñ kēn mooyo jaay, uun əlin̄ taa gard ki oo uun əlin̄ taar Isa ki taa n̄suubu. Ter deek oo: «Əñki jaay sōm j'aakin̄ki, kēn̄ Eli jaay utu ade baa an̄ bøøyin̄ naatn ro kaag ki se num.» ³⁷ Gøtn se, Isa oođ ooøy makəñja oo kon̄ teece.

³⁸ Naan̄ kēn se, kal deer k'gaan̄ maakñ *Bee Raa se, neepo raan bini aan naan̄ ki tak. ³⁹ Bubm asgarge kalañ kēn daaṛ kaadn Isa ki se, jaay booy Isa oođ ooøy oo kaakñ naan̄ aak kooyin̄ se, deek oo: «Deer deer, gaabm ara se Goon *Raa!» ⁴⁰ Gøtn se mendge daaṛ døkø oo aakina. Maakde ki se Mari kēn iiñø Magdala ki, Mari ko Jakñ baata te gen Yozé oo ute menda ron̄ Salome. ⁴¹ Kēn Isa utu Galile ki se, naade leedo té naan̄a oo tediñø naaba. Gøtn se mendgen kuuy kic døna baado te naan̄ Jeruzalem ki tele.

Isa j'əlin̄ 6aadn

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Bii kēn se 6o, Yaudge daap daap rode gen *bii sebitn kēn 'baagn̄ teger kēn gøtø əkga jin̄ se. Ken kaadn teger jaay aan se, ⁴³ gaaba kalañ bini kød Arimate ron̄ Yusup 6aad. Maakñ magal Yaudge tun jee lee kaakñ metn taarge se, naan̄ kic 6o debm k'jeel jeel gøtiña. Əo naan̄ kic iñg aak kaak kaam *maakñ Gaar Raa kēn utu 'kaan se. Naan̄ aay kaamiñ 6aa end əñ Pilat əo tønd metina taa an̄ køn̄ ro Isa se naan̄ an̄ baa køl maakñ 6aad ki. ⁴⁴ Kēn Pilat jaay booy j'əa Isa ooyga se, əkin̄ taad eyo. Naan̄

əl k'daŋo bubm asgarge tənd mətiŋ ə: «Isa ooy se daanin̄ dəkga la?» ⁴⁵ Kən bubm asgarge jaay deekin̄ ə: «Yee» naan̄ kən se jaay Pilat ən̄ Yusup 6aa əəd ro Isa. ⁴⁶ Num Yusup iin̄ dugo kal̄ duubu, bəəyo ro Isa naatn̄ ro kaag ki ə teelin̄ te kal se, uun̄ əlin̄ maakn̄ 6aad kən̄ j'əŋ ko 6o j'uđ k'laapiña ə dircil̄ aalin̄ ko taar ki. ⁴⁷ Mari kən̄ iino Magdala ki ute Mari ko Yozε, naade aak gətn̄ j'əl̄ j'aalsiña.

16

*Isa duroga daan yoge tu
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-8; Jn 20.1-2)*

¹ Kən̄ *6ii sebit jaay deel se, Mari kən̄ iino Magdala ki, Mari ko Jak ute Salome dugo nākŋ̄ oot njimi gen 6aa kətn̄ ro Isa ki aan gəo kən̄ Yaudge lee tədə. ²⁻³ Num 6ii dumas* ki tanɔɔriŋ̄ nɔɔriŋ̄, naade iin̄ 6aa 6aa taa 6aad kən̄ j'əl̄ j'aalo ro Isa maak ki se, taad'te naapa ə: «Naŋ̄ jaay ajeki dircil̄ ko taa 6aad ki se?» Kən̄ naade jaay aan taa 6aad ki se, kaada utu ooko kooko. ⁴ Kən̄ naade jaay uun kaamde aak se, ko taa 6aad ki se nam dircilinga, ey num, ko se magal bəε eyo. ⁵ Kən̄ naade aan se, end maakn̄ 6aad ki. Kaam do ji daamde ki se, aak goon kədə iŋ̄ ute kalin̄ raap raapo. Kən̄ naade aakiŋ̄ se, dərl̄ ə nirlde teece. ⁶ Gan̄ goon kədə se taadden ə: «Oňten 'beerki! Naase se 'jeki je Isan kəd Nazaretn̄ kən̄ k'tup k'təl̄in̄ ro kaag ki se; naan̄ se duroga daan yoge tu; gətn̄ ara se, naan̄ gət̄o. Aakki tu, kese 6o gətn̄ kən̄ j'əl̄ j'aalsiña. ⁷ Bin num, '6aa 'taadki Piər ki te jee mətn̄ Isa kən̄ kuuy se əəki: naan̄ se

* **16:2-3** Maakn̄ suuk kalaŋ̄ ki se 6ii dumas se 6o 6iin baag deet deet.

əndsga naana, asen 6aa booy taa naan̄ Galile ki. Ḡtn naane se 6o, naase aŋki '6aa kaaka, aan ḡo k̄n naan̄ taadseno.» ⁸ Naadē teec aan̄ ən̄ taa baada taa naadē se nirlde teecga ɔɔ rode kic 6o ək marga jeg jeg. K̄n beere əkde se, taar dim kic 6o naade ən̄ taad nam ki eyo.

*Isa teec naan̄ jeenge tu
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)*

[†][⁹] Isa duro daan yoge tu se 6ii dumas ki tanəorin̄ nəorin̄. Deet deet se naan̄ teec naan Mari k̄n iino Magdala ki, naan̄ 6o k̄n̄ Isa tuuriŋo sitange cili ron̄ ki. ¹⁰ Mend se 6aa taad jeege tun tingó te Isa ɔɔ k̄n naan̄ ən̄de se, naade maakŋ k̄l do ki ɔɔ iŋg eem keeme. ¹¹ K̄n naade jaay booy taar naan̄ taadden ɔɔ Isa se duroga daan yoge tu ɔɔ naan̄ mala aakiŋoga ute kaamiŋ se, gaŋ jee se baate tookŋ taarin̄.

¹² K̄n nakgen se jaay deel se, jee metin̄ k̄n dio 6aa 6aa bee naata. K̄n naade jaay 6aa 6aa doob ki se, Isa teec naande ki ute ro kuuy. ¹³ Jee se terl 6aado taad jeedege tun kuuy ɔɔ jee se kic 6o naade baate tookŋ taarde.

¹⁴ Ter Isa 6aado teec naan jee metin̄ k̄n sik-kaar-kalaŋ, kaad k̄n naade iŋg ɔs k̄so. Ḡtn se naan̄ mooyde taa naade baate kaal maakde don̄ ki ɔɔ taa do-mɔŋgden k̄n əlde naade baate tookŋ taar jeegen 6aado taadden ɔɔ naan̄ duroga ɔɔ naade aakinga te kaamde se. ¹⁵ Naan̄ taadden ɔɔ: «'Baaki do naan̄ ki paac ɔɔ 'taadki Labar Jiga se jeege tu paac. ¹⁶ Debm took aalga maakin̄ se j'aŋ *batizi

[†] **16:8** Taar naan ki se (kon̄ 16.9-20) maakŋ kitapge tun metinge se taar se ḡto.

ঽ নান কো কাজা, নুম দেবম বাতে তুকো কাল
মাকিন লে বোৰ উতু কো দো কি।» **17-18** 'Booyki! Jee¹
আলগা মাকডে দম কি সে, নাদে কো তুৰ সিংজে
তে রোমা ঽ নাদে কো তাদন তাৰ নাঞ্জেন কুুয়।
নাদে তোকো ওঁজে তে জিদে ঽ কেন আয়গা কাগণ তোলো
কিচ বো, অদে কো তেড় দিম এয়। নাদে তোন্দ জিদেগে
দো জী কোঁজে তু ঽ জী কোঁজে 'কো লাপিয়। কেসে বো
নাকো-কোঁখেন নাদে তেড়।

*Isa ৱ কৰল গোতন *Raa কি*

19 কেন মেলজে ইসা জায় তাদ নাজ তাৰিন সে, Raa
ুন বাণিন মাকণ রাা কি ঽ নান ইং দো জি দামিন
কি। **20** জো জী মেতিন কি সে বাা গো বাা সে পাচ তাদ
লাবাৰ জিগ ইসা সে জীগে তু। জো মেলজে ইসা নোগডে
মাকণ নাবডে কি, নাদে তেড় গো নাকগে দো তাৰ
জীগে জীলে তাৰ নাদে তাদ সে, তাৰ মেত কি।]

Kitapm kən Raa dəəko kiji ute jegee New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94